

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ**

27-28 лютого 2024 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

27-28 лютого 2024 року

**Львів
2024**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Перспективи розвитку сучасної науки та освіти: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 27-27 лютого 2024 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2024. – 50 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників XI Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку сучасної науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються Перспективи розвитку сучасної науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	5
<i>Говтва Т.С.</i> МИТНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У БОРОТБІ З КОРУПЦІЄЮ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ.....	5
<i>Огребчук В.А.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ	8
<i>Фурман О.О., Назаркевич І.Б.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА НАДХОДЖЕННЯМИ ДО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ.....	11
<i>Фурман О.О.</i> ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА.....	13
<i>Фурман О.О., Шушкова Ю.В.</i> ЗНАЧЕННЯ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ	15
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ	18
<i>Гіньковська О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ПРОГРАМ І ПІДРУЧНИКІВ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	18
<i>Михайленко А.</i> ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ТЕХНОЛОГІЇ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ.....	20
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	22
<i>Мельник Ю.</i> МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	22
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ	27
<i>Гуцол К.В.</i> СУЧАСНИЙ КІНЕМАТОГРАФ ЯК КОНТЕКСТ КОНСТРУЮВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЗАДАЧ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	27
ТЕХНІЧНІ НАУКИ.....	33
<i>Лук'янюк С.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ 3D-ДРУКУ В ТЕХНОЛОГІЇ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА	33
<i>Часник Д.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ОЧИЩЕННЯ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ВИРОБІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ТЕХНІКИ	35

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ39

Зіборєва М.В. КІНЕТИЧНІ ЗАСОБИ У КОНФЛІКТНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРОЗІ
XXI СТОЛІТТЯ39

Шостак Н.С. ВПЛИВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ПІД
ЧАС РОБОТИ З ТЕКСТОМ У 4 КЛАСІ42

ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....45

Житинський О.В. РЕТРОАКТИВНА ДІЯ НОРМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО
САНКЦІЇ» КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО
СУДУ45

Усова Д. ПРОБЛЕМАТИКА ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ КОЛОБОРАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ48

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Говтва Таїсія Сергіївна,
*студентка 4 курсу факультету фінансів і обліку
спеціальності «фінанси, банківська справа та страхування».*
Науковий керівник: Тищенко Вікторія Федорівна,
д.е.н., професор кафедри митної справи та фінансових послуг
*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця.*

МИТНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У БОРОТБІ З КОРУПЦІЄЮ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОЗОРОСТІ

Корупція, що виникає з жадібності та прагнення до швидкого збагачення, є серйозною проблемою у сучасному суспільстві. Це явище впливає на всі аспекти людської діяльності, включаючи митну сферу. Митні органи відіграють важливу роль у міжнародних торгових операціях і часто є першою точкою зіткнення для інших країн [4].

Поширення корупції серйозно підриває легітимність митної адміністрації та обмежує її здатність виконувати державні функції. Митна модернізація стає ключовим інструментом у боротьбі з цим явищем та забезпеченні прозорості, щоб збільшити ефективність та довіру до митної системи.

Праці вчених, таких як І. Бережний, І. Бондаренко, Г. Воронцова, Є. Гармаш, Л. Івашова, В. Ковальов, Т. Крушельницька, П. Пашко, Ю. Петруні, С. Терещенко, В. Ченцов та інші, розглядають теоретичні та практичні аспекти проблем реалізації митної політики. Згадані вчені внесли вагомий внесок у розуміння цієї проблеми, враховуючи як наявний теоретичний фундамент, так і накопичений практичний досвід.

Однак наукові розробки вимагають додаткового вивчення, зокрема, в контексті зарубіжного досвіду модернізації державної митної політики. Поглиблення аналізу з урахуванням міжнародного досвіду стане важливим етапом для розширення наших знань і вдосконалення підходів до вирішення важливих питань у сфері митної діяльності [2].

Мета роботи полягає у дослідженні митної модернізації як ключового інструменту у боротьбі з корупцією та забезпеченні прозорості.

Одним із пріоритетних напрямків розвитку системи публічного управління є оптимізація структури та модернізація митних органів України. Розвиток митних органів у сучасних умовах характеризується інтенсифікацією управління, якісними змінами стратегічних принципів і пріоритетних цілей, модифікацією засобів управлінської комунікації, посиленням інноваційних процесів, необхідністю партнерських відносин з платниками митних платежів. Виконання завдань щодо наповнення державного бюджету та державних централізованих фондів, забезпечення суспільної основи стабільності, захисту прав і свобод громадян обумовлюють необхідність модернізації як організаційної структури, так і функціональної діяльності митних органів. Виходячи з досвіду роботи митних органів України, а також з урахуванням сучасних тенденцій

функціонування світового співтовариства, які поставили низку нових завдань перед митними органами України, виникла нагальна потреба в проведенні модернізації їхньої діяльності та реформуванні структури [1].

Митна модернізація може відігравати ключову роль у боротьбі з корупцією та забезпеченні прозорості в економіці. Ось кілька аспектів, які вказують на це:

1. Автоматизація та електронне управління: впровадження систем автоматизації та електронного управління в митниці може значно зменшити можливості для корупційних дій. Електронні системи можуть автоматизувати процеси митного контролю та зробити їх менш залежними від людського втручання.

2. Зменшення контактів з працівниками: митниця, яка працює за принципом мінімізації прямих контактів між митниками та сторонами, може зменшити ризик корупції. Електронні системи та онлайн-процедури можуть забезпечити швидкі та ефективні операції без потреби у великій кількості фізичних зустрічей.

3. Відкритість та прозорі тарифи: реформування системи тарифів та їх публікація для широкої громадськості може зменшити можливості для неправомірних витрат та хабарництва. Прозорість у визначенні митних податків та зборів створює умови для більш чесної та відкритої практики.

4. Аналіз даних та ризик-орієнтований підхід: використання аналітичних інструментів для обробки та аналізу великих обсягів даних може допомогти виявити аномалії та потенційні випадки корупції. Розробка ризик-орієнтованих стратегій дозволяє митницям зосереджувати увагу на об'єктах з підвищеним ризиком.

5. Міжнародна співпраця: збільшення рівня співпраці між митницями різних країн може допомогти у зменшенні корупції та незаконного переміщення товарів через кордон. Обмін інформацією та взаємна підтримка сприяють ефективному контролю та уникненню корупційних схем.

6. Сприяння залученню громадськості: залучення громадськості в митний процес та надання доступу до інформації про митні операції може служити як ефективний інструмент для контролю за корупцією. Це може включати громадські обговорення, участь у робочих групах та взаємодію з неурядовими організаціями.

При визначенні шляхів модернізації митної справи слід розуміти, що державні інститути в сфері митного регулювання можуть впливати як позитивно, так і негативно на процеси інтеграції національної економіки в глобальний простір. У сучасний період інтенсивних трансформацій інституційних систем на міжнародному та національному рівнях, що відбуваються як у світі, так і в Україні, існує об'єктивна потреба в пошуку відповідних інструментів адаптації, самоорганізації та підвищення ефективності державного регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) [3].

Остаточною метою впровадження інституційно-економічного механізму модернізації митної справи є зміна інституційного оточення цієї сфери, що в результаті призводить до різних (прогнозованих і непрогнозованих) економічних наслідків, особливо для національних виробників (завдяки ефективній реалізації митних політик держави), імпортерів (забезпечення рівних умов конкуренції на ринку України), державного бюджету, споживачів та інших суб'єктів.

У розробці інституційно-економічного механізму модернізації митної справи важливий врахувати збалансований підхід та провести ретельний аналіз можливих

наслідків впровадження запропонованих заходів. Таким чином, модернізація митних органів має сприяти передусім зменшенню адміністративного апарату та зниженню його утримання, рівномірному розподілу навантаження на всі сегменти, чіткому визначенню прав та обов'язків для усунення дублювання та паралельного виконання функцій, а також оперативному та об'єктивному прийняттю рішень для підвищення ефективності виконання завдань [3].

Отже, митна модернізація, спрямована на ці принципи, може допомогти створити більш прозорий, ефективний та менш схильний до корупції митний простір. Основні напрями відповідних модернізаційних програм у сфері митної політики, передбачають: по-перше, дерегулювання (скасування ексклюзивних і монопольних прав щодо здійснення ЗЕД з метою сприяння представниками бізнес-середовища підвищенню ефективності надання адміністративних послуг митними органами); по-друге, організаційно-правове забезпечення (зміни до законодавства щодо забезпечення більшої гнучкості дій митниці; оптимізація структури системи митних органів задля скорочення кількості рівнів управління; впровадження засобів управління сучасним бізнесом на основі менеджменту процесів основних сфер бізнесу та критеріїв оцінки їх діяльності; участь представників бізнесу при виробленні управлінських рішень; зміна організаційної культури митної служби; підвищення ефективності контролю на основі інтегрованої системи інформаційного забезпечення, залучення бізнес-структур та громадськості до боротьби з контрабандою); по-третє, забезпечення фінансово-економічної автономії (за рахунок відрахувань від зборів на оперативні потреби з удосконалення власної діяльності) [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальова О. О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України / О. О. Ковальова / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. К., 2016. С. 27.
2. Митна безпека : підручник / Т.В. Калінеску, О.О. Недобега, В.С. Альошкін. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014. 336 с.
3. Петруня Ю.Є. Адміністрування митних платежів: стан і перспективи / Ю.Є. Петруня, М.О. Губа / Вісник Академії митної служби України : зб. наук. праць. 2019. № 1(47). С. 32-37.
4. Ривак Н.О. Шляхи підвищення ефективності митної політики України / Н.О. Ривак / Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2018. Вип. 21.3. С. 224-232.

Огребчук Вікторія Анатоліївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
Науковий керівник: Гринчишин Ярослав Миколайович,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансового менеджменту.

Львівський національний університет
імені Івана Франка

ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ

Сучасне бізнес-середовище є доволі динамічним та мінливим. Це, в свою чергу, ставить перед підприємствами нові виклики та завдання. За таких обставин традиційні методи управлінського обліку вже не завжди здатні забезпечити необхідну гнучкість, оперативність та аналітичні можливості. Використання сучасних інформаційних технологій в усіх сферах діяльності, зокрема і в управлінському обліку дозволяє підприємству займати достойне місце на ринку та досягати високих результатів діяльності.

Стрімкий розвиток комп'ютерних, комунікаційних, мобільних та інформаційних систем призвів до виникнення хмарних технологій. Ці технології останнім часом активно впроваджуються у сфері підприємництва. Завдяки цьому користувачі Інтернету отримують доступ до комп'ютерних ресурсів сервера та його програмного забезпечення в онлайн-режимі.

Хмарні технології (Cloud Technology) - це технології надання комп'ютерних ресурсів як онлайн-послуги через Інтернет. Користувачі можуть отримувати доступ до обчислювальних потужностей, зберігання даних і програмного забезпечення без необхідності купувати та обслуговувати власну інфраструктуру. Один з найбільших плюсів хмарних технологій - немає необхідності в купівлі, налаштуванні та підтримці фізичного серверного обладнання, оскільки це обов'язок хмарного провайдера, що надає послугу [1].

Хмарні технології революціонізують сферу управлінського обліку, пропонуючи інноваційні рішення для оптимізації бізнес-процесів, підвищення ефективності та прийняття кращих управлінських рішень. Таким чином, можна виділити **основні переваги від застосування хмарних технологій в управлінському обліку:**

- *зниження витрат*, адже немає потреби купувати та обслуговувати власне обладнання, зменшуються витрати на ІТ-персонал, можливість оплачувати лише ті ресурси, які використовуються;
- *збільшення гнучкості* - легко масштабувати ІТ-ресурси вгору або вниз залежно від потреб підприємства, доступ до даних із будь-якого місця і в будь-який час, можливість швидко впроваджувати нові функції та можливості;
- *підвищення продуктивності* – автоматизація рутинних завдань, доступ до актуальної інформації в режимі реального часу, можливість співпрацювати в команді в режимі онлайн;

- *забезпечення надійності* – хмарні провайдери мають резервні копії своїх даних і систем, гарантія безперебійної роботи системи, захист даних від непередбачених ситуацій;
- *зміцнення захисту* – інвестиції хмарних провайдерів у передові заходи безпеки, захист даних від несанкціонованого доступу, відповідність нормативним вимогам.

Хмарні технології трансформують обробку облікової інформації, роблячи її доступною онлайн через Інтернет. Цей процес охоплює всі етапи, від первинної фіксації даних до їх передачі та звітності для різних користувачів (рис. 1).

Слід зазначити, що метою побудови управлінського обліку на базі хмарних технологій є вирішення його основних задач, а саме надати керівництву в режимі реального часу найповнішу картину про об'єкт управління, що веде до прийняття більш ефективних рішень.

Однак, не менш важливим є існування прямого та зворотного зв'язку між зовнішнім та внутрішнім середовищем облікової хмари підприємства, що може бути налаштований за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, яке використовує електронний цифровий підпис, або шляхом встановлення розподілених прав доступу до спільних інформаційних ресурсів через віддалений доступ по мережі Інтернет.

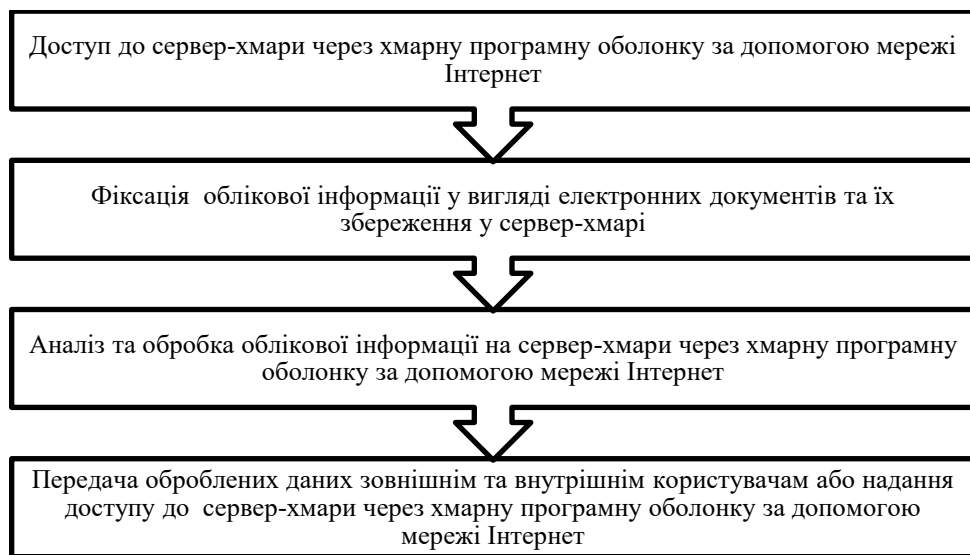

Рис. 1. Етапи обробки облікової інформації із застосуванням хмарних технологій*

*Джерело: створено автором на основі [2]

Для побудови управлінського обліку підприємства на базі хмарних технологій слід враховувати наступні **особливості**:

1. *Урахування кола користувачів*, яким буде доступна управлінська хмара підприємства, може включати питання про підтримку гостьового доступу для сторонніх користувачів або обмеження доступу виключно до внутрішнього персоналу підприємства.

2. *Визначення конкретного переліку управлінських завдань*, які можна автоматизувати з використанням хмарних технологій.

3. Вибір конкретного переліку хмарних інструментів, що відповідають першим двом особливостям, та дозволять провести оптимальні процедури з переведення управлінського обліку підприємства в хмарне середовище з мінімальними витратами [2].

Приклади найпоширеніших хмарних рішень для управлінського обліку відображено на рисунку 2. Зокрема, це комплексні рішення ERP та хмарні платформи, які включають модулі для управлінського обліку, фінансового обліку, управління ланцюжком поставок та відносин з клієнтами.

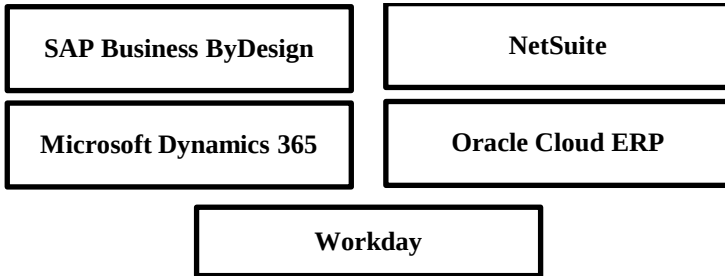

Рис.2. Найпоширеніші хмарні рішення для управлінського обліку у 2024 році*

**Джерело: створено автором*

У зв'язку із тим, що хмарні технології пропонують низку переваг для українських підприємств, які шукають способи покращити свій управлінський облік, то очікується, що їхнє в управлінському обліку в Україні продовжуватиме зростати в найближчі роки. Це пов'язано із низкою факторів, зокрема: зростання визнання переваг хмарних технологій, зниження вартості хмарних рішень та зростання доступності хмарних постачальників послуг в Україні.

Отож, хмарні технології стають невід'ємною частиною сучасного бізнесу, і їх впровадження в управлінський облік може суттєво покращити результати діяльності підприємства. Хмарні інновації дозволяють оптимізувати облікові процеси, покращити доступ до даних, приймати більш обґрунтовані управлінські рішення та йти в ногу з динамічними змінами сучасного бізнес-середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дата-центр United DC. Надійний ЦОД рівня TIER-III. URL: <https://uniteddc.net.ua/news/i/scho-take-hmarni-tehnologiyi/> (дата звернення: 19.02.2024).

2. Kovova I. Features of creating management accounting of the enterprise based on cloud technologies. Collection of scientific research papers State University of Infrastructure and Technologies Section "Economics and Management". 2023. No. 53. P. 74–81. URL: <https://doi.org/10.32703/2664-2964-2023-53-74-81> (last accessed: 19.02.2024).

3. Переваги застосування хмарних технологій для обліку бізнесу URL: <https://uit.kiev.ua/perevagi-zastosuvannja-hmarnih-tehnologij-dlja-obliku-biznesu/> (дата звернення: 19.02.2024).

Фурман Олександра Олександрівна,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 072*

«Фінанси, банківська справа та страхування».

Назаркевич Ігор Богданович,
*доктор економічних наук,
професор кафедри фінансового менеджменту*

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА НАДХОДЖЕННЯМИ ДО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ

Ефективний розвиток економіки кожної держави залежить від отриманих доходів бюджетів усіх рівнів, найбільшу питому вагу серед усіх складають надходження від податків. Окрім цього, наближення податкової політики до міжнародних стандартів та формування її на принципах прозорості та стабільності неможливе без ефективного податкового контролю. Ефективність застосування податкового контролю є одним з ключових важелів формування системи державної безпеки.

Основу надходжень до Державного бюджету країни складають надходження від податків – 90%, у зв'язку з цим підвищення ефективності податкового контролю сприяє підвищенню платоспроможності та рівня наповнення бюджету [1]. Згідно з Податковим кодексом України податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами, які забезпечують формування та реалізують державну фінансову політику, з метою контролю за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати податків та зборів, а також за дотриманням законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведенням розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства з питань обігу, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [2].

Основною метою податкового контролю є наповнення доходної частини державного бюджету за рахунок своєчасної та повної сплати зборів, платежів та податків, що досягається шляхом контролю за дотриманням суб'єктами норм податкового законодавства.

Організація здійснення податкового контролю має бути сформована як система напрямів, яка одночасно стимулює розвиток економіки держави та забезпечує необхідний рівень надходжень до бюджету. Податковий контроль здійснюється для виявлення відхилень від встановлених податковим законодавством норм, оцінки правопорушень у сфері адміністрування податків і податкових платежів, а в разі необхідності – притягнення винних до відповідальності за вчинення певних правопорушень, або здійснення заходів щодо їх недопущення в майбутньому. Основними принципами його функціонування є: обов'язковість здійснення, законність та системність.

Оцінка ефективності податкового контролю є необхідною умовою забезпечення стабільного надходження коштів до бюджетів різних рівнів, зниження рівня податкових

правопорушень та підвищення фіскальної функції системи оподаткування з обов'язковим збереженням її стимулюючої складової щодо ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності, що, в свою чергу, сприяє економічному розвитку держави в цілому. Врахування можливого ризику при здійсненні податкового контролю використовується з метою оптимізації процесу адміністрування податків.

До основних проблем формування надходжень до бюджету держави від податків належать:

- зростає кількість підприємств, які мають прибуток, але уникають сплати податків;
- національна валюта знаходиться в нестабільному стані, що призводить до скорочення обсягів виробництва або згорання виробництва;
- зменшуються надходження від плати за користування транспортом [3].

В цьому контексті, зараз важливо не шукати способи підвищення податкового навантаження для суб'єктів, які є добросовісними платниками, а покращувати систему податкового контролю для того, щоб забезпечити детінізацію економіки України і таким чином збільшити надходження до бюджетів усіх рівнів.

На нашу думку, система податкового контролю в Україні потребує низки заходів щодо його удосконалення, а саме:

- мінімізація «податкових скруток» та покращення системи реєстрації та верифікації «правильних» податкових накладних;
- оптимізація камеральних податкових перевірок в частині автоматизованого виявлення трансфертного ціноутворення та перевірки перехресних угод між суб'єктами господарювання;
- удосконалення системи податкової звітності з тим, щоб унеможливити штучне завищення валових витрат, некоректне застосування податкових різниць з тим, щоб мінімізувати податкові зобов'язання щодо нарахування і сплати податку на прибуток підприємства;
- покращення системи обліку і реєстрів земельних ресурсів, рухомого і нерухомого майна для оптимізації контролю майнового оподаткування.

Отже, незважаючи на те, що на сьогоднішній день ефективність організації здійснення вітчизняного податкового контролю підвищується, існує низка проблем методичного та організаційного характеру, оптимізацією якої має стати побудова гармонійних відносин між податковими органами та платниками податків, шляхом втілення світового досвіду організації податкового контролю та формування у вітчизняних платників податків податкової свідомості та податкової культури, які передбачатимуть своєчасну і безпомилкову сплату податків до бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мінфін. Доходи бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» № 1774-IX від 22.09.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1774-20#n12>
3. І.В. Мотчаній. Оцінка формування дохідної частини державного бюджету України. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5615/1/studentresearchjournal160-8.pdf>

Фурман Олександра Олександрівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Гринчишин Ярослав Миколайович,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансового менеджменту
Львівський національний університет
імені Івана Франка

ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством [1]. Відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі система управління бізнесом постійно розвивається, саме тому управлінський облік посідає важливе місце в інформаційному забезпеченні системи управління. Управлінський облік спрямований на отримання та підготовку інформації для потреб управління поточною діяльністю підприємства, проте з огляду на особливості функціонування підприємств у сучасних умовах вільної конкуренції цієї функції виявилось недостатньо. Для досягнення стійких конкурентних переваг дані обліку повинні мати стратегічну спрямованість, забезпечуючи управлінський апарат інформацією для прийняття рішень щодо формування та реалізації стратегії підприємства. Тобто відбувся подальший розвиток управлінського обліку в напрямку більш функціонального наповнення його інструментарію.

Роль стратегічного управлінського обліку полягає в забезпеченні керівництва підприємства внутрішньою і зовнішньою фінансовою і нефінансовою інформацією, необхідною для аналізу та планування розвитку підприємства в інтересах власників та інвесторів.

Відповідно до різних рівнів управління виділяють оперативний, тактичний і стратегічний рівні облікової інформації. Оперативний рівень управлінського обліку зорієнтований на формування та надання інформації, яка забезпечує досягнення цілей, визначених на тактичному рівні. Отримана інформація є детальною, як правило, в режимі реального часу, що дозволяє фахівцям приймати оперативні управлінські рішення. Тактичний рівень управлінського обліку орієнтований на короткострокове управління, за якого на базі наявної інформації відбувається постійне порівняння показників стратегічного плану з досягнутими за певний період результатами. Інформація, отримана на цьому рівні, використовується для контролю, моніторингу та прийняття рішень. Стратегічний рівень управлінського обліку спрямований на формування та надання оціночної інформації про зовнішнє середовище для виявлення й використання внутрішніх можливостей задля досягнення стійких конкурентних переваг у довгостроковій перспективі [2]. Основною метою управління є стабільний та

конкурентоспроможний стан підприємства, який можливий при об'єднанні вище згаданих рівнів в одну систему.

Для виконання завдань стратегічного управлінського обліку необхідно використовувати методи, які дозволяють створити економічну базу для прийняття збалансованих стратегічних управлінських рішень. Основними з них можна вважати **бенчмаркінг**, збалансовану систему показників, калькулювання за видами діяльності, таргет-костинг, калькулювання ланцюжка створення вартості.

Бенчмаркінг - порівняння результатів власних операцій з результатами аналогічних показників в інших компаніях галузі або з найкращими практиками в інших галузях. Це допомагає виявити можливості для покращення та уникнення недоліків.

Збалансована система показників - це методологія стратегічного планування та управління, яка використовується для визначення, вимірювання та контролю стратегічних цілей та результатів діяльності організації. Вона включає в себе розробку та використання показників у чотирьох сферах, які виходять за межі традиційних фінансових: навчання та розвиток, бізнес-процеси, маркетинг, фінанси.

Калькулювання за видами діяльності - це метод обліку витрат, який відрізняється від традиційного обліку іншим підходом до розподілу накладних витрат. В результаті отримують більш точну характеристику прибутковості окремих видів продукції з урахуванням повних витрат.

Таргет-костинг передбачає встановлення цільової собівартості шляхом віднімання бажаної норми прибутку від конкурентної ринкової ціни. Тобто, витрати на виробництво мають бути оптимізовані так, щоб досягти цільової ціни і забезпечити конкурентоспроможність продукту на ринку.

Калькулювання ланцюжка створення вартості передбачає виокремлення всіх основних видів (етапів) діяльності, необхідних для створення продукту. Ланцюжок створення вартості допомагає компаніям розуміти, які конкретні діяльності додають вартість до їхніх продуктів, як можна оптимізувати ці процеси для досягнення конкурентних переваг.

Отже, управлінський облік здебільшого стає важливим елементом не тільки оперативного, але й стратегічного рівня управління. Таким чином, стратегічний управлінський облік має в своєму розпорядженні набір інструментів, здатних ефективно сприяти досягненню довгострокових планів підприємства та підвищенню результативності впроваджуваних заходів в рамках стратегії розвитку підприємства. Подальший розвиток стратегічного управлінського обліку полягає в удосконаленні методів та інструментів формування та надання відповідної інформації відповідно до мети певної концепції управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №2164-VIII від 05.10.2017 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T990996?an=8> (дата звернення: 15.02.2024).
2. Гребінчук О.М. Стратегічне, тактичне та оперативне управління виробництвом машинобудівних підприємств. Ефективна економіка. 2010. №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=349> (дата звернення: 15.02.2024).

Фурман Олександра Олександрівна,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 072*

«Фінанси, банківська справа та страхування».

Шушкова Юлія Володимирівна,
*доктор економічних наук,
професор кафедри фінансового менеджменту.*

*Львівський національний університет
імені Івана Франка*

ЗНАЧЕННЯ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

Впродовж останніх десятиліть світ став більш інтегрованим, адже посилення міжнародних зв'язків, обмін інформацією, послугами та товарами вплинули на взаємозалежність країн світового ринку.

Фінансові технології – це сукупність сучасних технологій, які дозволяють бізнесу та фізичним особам отримувати, а також здійснювати фінансові послуги/операції дистанційно, через засоби електронного зв'язку (мобільні додатки, інші програмні інтерфейси) безпечно, без безпосередньої участі представника банку чи іншої фінансової установи [1].

Серед видів сучасних фінансових технологій можна виділити:

- RegTech (regulatory technology) – інноваційні фінансові технології, які використовуються фінансовими установами для підвищення ефективності виконання регуляторних вимог і управління ризиками, що дозволяє фінансовим установам з меншими витратами здійснювати вимоги внутрішнього контролю. Прикладами RegTech є: технології ідентифікації, комплаєнс-контролю, управління ризиками та моніторингу транзакцій.

- SupTech (supervision technology) – фінансові технології, спрямовані на вдосконалення існуючих методів нагляду та регулювання для забезпечення ефективних способів виявлення та оцінки ризиків, збирання та аналізу даних.

- Big Data (великі дані) – технології, спрямовані на обробку та систематизацію інформації великих обсягів, розглядаються як інструмент забезпечення інформаційної безпеки та кіберстійкості.

- Штучний інтелект – технологія, яка набула практичного застосування за такими напрямками діяльності: забезпечує точний та швидкий кредитний скоринг для банків, пропонуючи найбільшу економію коштів; банки використовують штучний інтелект, щоб удосконалити ідентифікацію клієнтів, імітувати живих співробітників за допомогою чат-ботів та голосових помічників, поглиблювати відносини з клієнтами та надавати персоналізовані пропозиції [2].

Завдяки сучасним технологіям та штучному інтелекту, аналізу даних та можливостям автоматизації покращується функціонування багатьох галузей. Штучний інтелект (ШІ) - це галузь комп'ютерних наук, яка фокусується на розробці машин і систем, здатних

виконувати завдання, що зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як навчання, розв'язання проблем і прийняття рішень [3].

Технології полегшують та прискорюють бізнес-процеси, підвищують якість роботи, знижують виробничі витрати, створюють нові професії та робочі місця – тим самим призводять до економічного розвитку.

Проте впровадження новітніх технологій має і негативні наслідки для населення різних країн, адже робота, яку раніше виконували люди, може бути автоматизовано замінена програмним забезпеченням та роботами. В свою чергу це може мати й економічні наслідки, до прикладу, збільшення нерівності між різними верствами населення та скорочення зайнятості.

МВФ заявив, що штучний інтелект, вплине на більшу частку робочих місць – приблизно 60% у країнах з розвинутою економікою. Це може знизити попит на робочу силу, вплинувши на заробітну плату та навіть знищити робочі місця. Також у МВФ вважають, що малозабезпечені та старші працівники можуть відстати. [4].

Отже, під впливом штучного інтелекту робочі місця зникають, але водночас створюються нові. Основна відмінність полягає в тому, що зникають низькокваліфіковані робочі місця, проте збільшується кількість кваліфікованих. Підвищення продуктивності праці організаціями за рахунок використання штучного інтелекту і технологій, які автоматизують більшість процесів і завдань, сприятиме зростанню ВВП.

Компаніям необхідно виконувати безліч завдань щодня задля досягнення максимального результату, проте штучний інтелект дає змогу працівникам зосередитись на найбільш важливих аспектах, автоматизувати бізнес-операції в різних галузях та прискорити робочий процес загалом. До прикладу, використання чат-ботів в обслуговуванні клієнтів значно скоротить час, який раніше витрачався на ручне введення відповіді кожному клієнту, і дозволить фахівцям сконцентруватися на більш складних кейсах. Також використання штучного інтелекту забезпечує точність, тим самим допомагає мінімізувати людські помилки.

Оскільки використання штучного інтелекту стає дедалі популярнішим і у державних установах, важливо враховувати потенційний вплив штучного інтелекту на дотримання вимог кібербезпеки. Уряди та компанії повинні діяти активно, щоб гарантувати, що працівники не залишаються без роботи після технологічного прогресу, а також забезпечити безпеку своїх систем і даних від кіберзагроз. Варто зосередитись на таких заходах кібербезпеки як: безпека кінцевих точок, шифрування даних, управління вразливостями та безпечний зв'язок [5].

Отже, вивчення впливу технологій та глобалізації на економіку країни є дуже актуальним, оскільки дає можливість дослідити, своєчасно зрозуміти сучасні тенденції розвитку світової економіки та спрогнозувати майбутні зміни, а також розробити стратегії, які допоможуть бізнесу та країнам використовувати нові можливості й зменшити появу нових ризиків.

Однак, окрім економічних переваг, інновації також можуть призвести до значних потрясінь для економіки, компаній та працівників, зокрема, з точки зору витрат на ринку праці, особливо для працівників, яких нові технології та штучний інтелект залишають позаду. Розвиток технологій та штучного інтелекту важливий для світової економіки, але

його позитивний або ж негативний вплив буде залежати лише від того, як країни та компанії будуть використовувати їх та інші фактори впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вікторія Мазур. Фінансові технології як інструмент управління структурою капіталу в сучасних умовах. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-48>
2. Іванна Проць. Фінансові технології – об'єкт фінансово-правового регулювання. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/64.pdf
3. Termin.in.ua. Штучний інтелект (ШІ) – що це таке, як працює і навіщо потрібен. URL: <https://termin.in.ua/shtuchnyy-intelekt/>
4. Олександра Кознова. Штучний інтелект вплине на майже 40% усіх робочих місць – МВФ. URL: https://biz.ligazakon.net/news/224905_shtuchniy-ntelekt-vpline-na-mayzhe-40-uskh-robochikh-msts---mvf
5. Андрій Боренков. 4 питання щодо кібербезпеки при впровадженні ШІ. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2023/4-cybersecurity-considerations-for-ai-deployment>

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

*Гіньковська Оксана Віталіївна,
директор ліцею с. Конищів
Мурованокуриловецької селищної ради
Вінницької обл.,
учитель української мови та літератури
E-mail: oksanahin1978@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ПРОГРАМ І ПІДРУЧНИКІВ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: ВИКЛИКИ ЧАСУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Стрес і загальна невизначеність воєнного стану сучасної України вимагають особливої уваги до комунікативних потреб в освітньому процесі.

Новини свідчать: перше, що роблять окупанти на окупованих територіях – замінюють підручники. Цей невтішний факт є проте ще одним свідченням того, наскільки велике значення має освіта для формування особистості, й відповідно навчальні матеріали – для навчання належної якості. Говорячи про український освітній процес останніх років, варто зазначити безумовні переваги нових програм і підручників, надто маючи на увазі умови, за яких їх було досягнуто.

Серед плюсів і досягнень концепції нової української школи назовемо:

1. Забезпечення принципу альтернативних навчальних матеріалів.
 - Ідеться про те, що, хоч і не всюди, та вчитель (а частіше навчальний заклад) у процесі підготовки навчання може вибирати навіть програму – напр., для учнів 5 класу формування відповідних вимогам Міністерства освіти компетентностей з української мови визначено за наступними модельними програмами:
 - «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Г.). Київ, 2021;
 - «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.) [3].
 - Учителі можуть обирати, й надто підручники та додаткові матеріали.
 - Отже, спостерігаємо практично впровадженням загальноєвропейський підхід, де окремих підручник може бути видано навіть для окремої школи [2].
2. Постійне оновлення текстів підручників і допоміжних матеріалів із урахуванням найновіших методик викладання. Тож українські навчальні матеріали вирізняються динамічністю та інноваційністю – надто якщо порівняти зі сталою до закостенілості схоластикою радянських підручників [1].
3. Хоча даний пункт логічно взаємопов'язаний із попереднім, його варто згадати ще раз окремо. Залучення нових методик і технологій викладання та негайне впровадження

значно сприяє ефективності навчального процесу, хоча не завжди бездоганне з погляду власне мови поданого навчального матеріалу.

Зауважмо втім, що нові підручники не є досконалими. Серед системних недоліків, що потребують доопрацювання, передусім втрата авторської оригінальності, компілятивність і знеособленість. Звісно, шкільний підручник – аж ніяк не місце для наукових дискусій; але все ж автори підручників, прагнучи передусім дотриматися стандарту, водночас втрачають стилістичне наповнення.

Сучасні підручники не пишуть, а складають, збирають і конструюють [2].

Отже, погодимося з провідними сучасними мовознавцями та педагогами – шкільний підручник мусить мати стиль, цілісну концепцію й ідею. Проте сам освітній процес – уже відповідальність учителя, який має подавати учням приклад індивідуальності та дотримання норм української літературної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. М. Українська мова та література. Довідник. Київ: «Грамота». 2022. 496 с.
2. Данилевська О. М. Українська мова в українській школі на початку XXI століття: соціолінгвістичні нариси. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2019. 346 с.
3. Модельні навчальні програми з української мови для 5-9 класів нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року) [Ел. ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

Михайленко Анна,
студентка I курсу магістратури
ОПП «Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)».

Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
Anno68015@gmail.com

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ПЕРЕВАГИ ТЕХНОЛОГІЇ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

M-learning (або мобільне навчання) - це процес здобуття знань та навичок з використанням мобільних пристроїв, таких як смартфони, планшети, ноутбуки тощо. Цей метод навчання є досить новим, але вже завоював значну популярність серед студентів та викладачів [1, с. 175].

M-learning є новітнім методом навчання, який надає учням можливість отримати знання та навички за допомогою мобільних пристроїв, таких як смартфони та планшети. Основні характеристики M-learning включають зручність, доступність, інтерактивність та індивідуалізацію.

Зручність є однією з найважливіших переваг M-learning. Із мобільними пристроями, учні можуть навчатися в будь-який час та в будь-якому місці, що дозволяє їм бути більш гнучкими та ефективними в управлінні своїм часом. Доступність є ще однією перевагою M-learning, оскільки мобільні пристрої доступні більшій кількості учнів, ніж традиційні комп'ютери та ноутбуки.

Інтерактивність є ще однією важливою характеристикою M-learning, яка дозволяє учням взаємодіяти з викладачами та іншими учнями, а також змагатися та співпрацювати один з одним. Це сприяє підвищенню мотивації учнів та допомагає їм краще засвоювати матеріал.

Індивідуалізація є ще однією перевагою M-learning. Оскільки діти можуть навчатися у своєму темпі та відповідно до своїх потреб, то M-learning дозволяє підвищити ефективність навчання. Крім того, M-learning надає дітям можливість вибрати те, що вони хочуть вивчати та як вони хочуть навчатися [2, с. 295].

Однією з основних переваг M-learning є його гнучкість та зручність. Учні можуть навчатися в будь-який час та в будь-якому місці, де є доступ до Інтернету та мобільного пристрою, зараз це дуже актуально. Це особливо важливо для тих, хто має зайнятий графік, подорожує або проживає віддалено від навчального закладу.

Ще однією перевагою M-learning є можливість персоналізації навчання. Кожен учень може навчатися в своєму темпі та обирати матеріали, які відповідають його потребам та інтересам. Мобільні додатки та онлайн-курси дозволяють учням зосередитися на тих темах, які їх цікавлять, та швидше просуватися вперед [3, с. 13-14].

Також, технологія M-learning є екологічною альтернативою традиційному навчанню, оскільки вона зменшує використання паперу та інших матеріалів. Крім того, вона може бути більш доступною для тих, хто має обмежені можливості фізичної доступності до навчального закладу.

Отже, застосування M-learning також може підвищити мотивацію учнів до навчання, оскільки воно може бути більш цікавим та залучати більше уваги, ніж традиційні методи навчання. Мобільні додатки та онлайн-курси можуть бути розроблені з використанням інтерактивних елементів, які дозволяють студентам брати участь у віртуальних іграх, спілкуватися з іншими дітьми та вчителями та брати участь у різних видів завдань.

Узагалі, M-learning стає все більш популярним методом навчання, оскільки він дозволяє зменшити витрати на навчання, збільшити доступність навчання та покращити якість навчання завдяки новітнім технологіям та інтерактивним методам. Важливо пам'ятати, що успіх M-learning залежить від правильного планування та відповідної організації процесу навчання, а також від забезпечення високої якості матеріалів та технічної підтримки для учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мазурок І.Є., Мазурок Т.Л. Використання пристроїв мобільного зв'язку з навчальною метою // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Збірник наукових праць. Випуск V: У 3-х томах - Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2005. - Т. 3. - С. 175-179.
2. Рашевська Н.В. Технології мобільного навчання / Н.В. Рашевська, В.В. Ткачук. // Педагогіка вищої та середньої школи, 1 (35). – С. 295-301.
3. Ткачук Г.В. Особливості впровадження мобільного навчання: перспективи, переваги та недоліки / Г.В. Ткачук.// Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 64, № 2. – С. 13–22.

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Мельник Юлія,

к. політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин та права.

Національний університет «Одеська політехніка»

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Міжнародна міграція є важливим соціально-економічним індикатором розвитку держав і являє собою процес географічно-територіального переміщення людей (добровільного чи примусового) внаслідок сформованих в силу певних обставин причин, що спонукають людину до виїзду з країни постійного місця проживання на визначений період (зазвичай, більше року) чи назавжди до іншої країни з метою доступу до більш якісного та безпечного життя. Враховуючи сучасні тенденції формування міжнародних міграційних потоків та коридорів, сьогодні дослідники міграції розглядають її не тільки в ракурсі мобільності робочої сили, добробуту та якості життя мігрантів, але і як політичне питання, що взаємопов'язане з правами людини, її розвитком та геополітикою на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Адже фактично міжнародна міграція стала основною силою, що формує міжнародну реальність, зумовлює соціальні зміни та культурну взаємодію у залучених до міграції країнах [6].

Слід зазначити, що міжнародна міграція робочої сили пройшла декілька історичних етапів. Розпочалася вона в епоху Великих географічних відкриттів (XV–XVII ст.), коли європейські держави захоплювали величезні території, створюючи світову колоніальну систему. Поряд із добровільними мігрантами в освоєнні земель Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії брали участь вимушені переселенці з Європи (заслані каторжани, ув'язнені). У 1880-1914 роках відбулося масове добровільне заселення Північної Америки вихідцями з Європи, Китаю, Індії, Японії та Східної Африки, де відчувалася нестача робочої сили. XX ст., особливо період після закінчення Другої світової війни та розпаду світової колоніальної системи, характеризувалося широкомасштабною міграцією робочої сили з країн, що розвиваються, у всіх напрямках. Наприкінці ж XX ст. – початку XXI ст. країни першого світу все більше почали пред'являти попит на висококваліфіковану робочу силу, що спонукало до так званої інтелектуальної міграції [1].

Одне з перших визначень міграції належить англійському вченому Е. Равенштайну, який розглядав міграцію як безперервний процес, обумовлений взаємодією 4-х основних груп чинників, що діють: у початковому місці проживання мігранта, на стадії його переміщення, в місці в'їзду, а також чинники особистого характеру [8].

У соціологічному словнику представлено визначення міграції як «географічного руху індивідів або груп індивідів, тобто мобільності людей у вужчому або ширшому географічному просторі» [11, с. 224].

У економічній енциклопедії міграція характеризується як «переміщення людей, етносів, їхніх частин або окремих представників, пов'язане із зміною постійного місця проживання або з поверненням до нього» [4, с. 385].

Міжнародна міграція робочої сили спричинена як факторами внутрішнього економічного розвитку кожної окремої країни, так і зовнішніми факторами: умовою міжнародної економіки в цілому та економічними відносинами між країнами. Основні причини міжнародної міграції (економічні, соціально-політичні та екологічні) наведені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Причини міжнародної міграції

№ п/п	Назва причин	Характеристика причин	Фактори, які стимулюють виїзд населення	Фактори, які приваблюють мігрантів
1	Економічні	Стосуються ринку праці певного місця, ситуації із зайнятістю та загального стану економіки. Сприятливі економічні умови в місці призначення: перспектива підвищення заробітної плати; країні можливість працевлаштування, перспектива створення багатства – бажання уникнути внутрішньої соціальної та політичної ситуації свого рідного регіону, що у свою чергу приваблює мігрантів до місця призначення. Подібним чином, якщо економічні умови несприятливі в місці походження, бідні та безробітні особи будуть змушені мігрувати, щоб підтримувати свої засоби до існування.	1. Безробіття або відсутність можливості працевлаштуватися; 2. Бідність у сільській місцевості; 3. Нестійкий спосіб існування	1. Можливості роботи; 2. Кращі доходи та перспективи створення багатства; 3. Промислові інновації та технічні ноу-хау для нової галузі; 4. Прагнення до спеціалізованої освіти.
2	Соціально-політичні	До них належать сімейні конфлікти та об'єднання; прагнення до незалежності; етнічні, релігійні, расові та культурні параметри; війни або загрози конфлікту серед інших факторів, що сприяють міграції.	1. Політична нестабільність; 2. Проблеми безпеки (етнічні, релігійні, расові чи культурні переслідування); 3. Конфлікти або загроза конфлікту; 4. Рабство або підневільна праця; 5. Неадекватні або обмежені міські послуги та інфраструктура	1. Возз'єднання сім'ї; 2. Незалежність і свобода; 3. Інтеграція та соціальна згуртованість; 4. Продовольча безпека; доступні міські послуги, включаючи охорону здоров'я, освіту, комунальні послуги та транспорт
3	Екологічні	До них відносять: фактори навколишнього середовища (зміна клімату та наявність природних ресурсів, які змушують людей мігрувати у пошуках більш сприятливих екологічних умов	1. Зміна клімату (включаючи екстремальні погодні події); 2. Неврожай та нестача їжі.	1. Велика кількість природних ресурсів і мінералів (води, нафти, урану); 2. Сприятливий клімат.

Побудовано автором на основі [5].

Поштовхом до міграції є очікування людей, за якими їх доходи від міграції перевищуватимуть витрати на міграцію. Мігруючи, люди можуть отримати доступ до можливостей, що існують поза межами їх звичайної діяльності (нові робочі місця з високими заробітками; відкритий доступ до освітніх послуг; можливість професійного розвитку), що впливатиме на вартість людського капіталу. Найбільш популярними для трудової міграції населення в міжнародних масштабах станом на початок 2020 року залишалися напрямки США (50,6 млн. осіб), Німеччини та Саудівської Аравії (по 13,1 млн. осіб), Великобританії (9,5 млн. осіб), а найменш привабливими – Соломонові острови (2,5 тис. осіб), Науру (2 тис. осіб), Тувалу (200 осіб). Частка мігрантів в загальній кількості населення є найвищою в таких країнах, як ОАЕ (88%), Катар (75%), Кувейт (74%), Бахрейн (51%), Сінгапур (45%), Люксембург (44%), Йорданія та Оман (по 41%) [12].

Протягом останніх десятиліть країни з високим рівнем доходу посилювали свої позиції як основні дестинації міжнародних мігрантів. З 2000 по 2020 роки у країнах з високим рівнем доходу розмістилось 80 млн із 107 млн мігрантів у світі (75%). Для порівняння: країни з середнім рівнем доходу привабили 22 млн осіб, а країни з низьким рівнем доходу – лише 5 млн. Швидке збільшення кількості іммігрантів у багатих країнах, спричинене передусім попитом на трудових мігрантів, частково зумовлене демографічними відмінностями, а саме: різною віковою структурою у країнах з різним рівнем доходу. Більша частина приросту загальної чисельності мігрантів протягом минулих двох десятиліть обумовлена такими причинами, як пошук місця праці і вищого заробітку, воз'єднання сім'ї, отримання якісної освіти. У 2000-2020 роках Європа, Північна Африка і Західна Азія стали донорами для відповідно 30 і 29 млн мігрантів, тоді як Північна Америка – для близько 18 млн [9]. Слід зазначити, що у 2022-2023 роках рівень міграції в країнах Європи досяг пікових показників. У 2022 році в країнах-членах Європейського Союзу було видано мігрантам майже 3,7 млн нових посвідок на проживання, порівняно з 2,9 млн у 2021 році та 3 млн у 2019 році. Також за даними Євростату в регіоні близько 4 млн українців оформили статус тимчасового захисту [7].

Головними ризиками міграції, як зазначає С. Білошицький (спираючись на праці сучасних дослідників проблематики) є: 1) втрата контролю держави за міграційними потоками; 2) наявність у суб'єктів економічної діяльності можливості залучити іноземну робочу силу, минаючи державу; 3) не розробленість механізмів контролю над економічними інтересами, що сприяють розвитку трудової міграції; 4) перебування значної частини мігрантів у сфері тіньового або напівтіньового ринку та внаслідок цього випадання великих соціальних груп мігрантів з-під соціального контролю; 5) відсутність механізму регулювання міграційних потоків у руслі інтересів держави [2].

Окремим викликом в сфері міжнародної міграції сьогодення є проблема біженців. Розглянемо як змінювалася кількість біженців у світі за останні три десятиліття. У 1994 році, за даними Управління Верховного комісара ООН з питань біженців, у світі налічувалося 15,8 млн біженців. До трійки країн, з яких люди виїжджали найактивніше, входили Афганістан (2,7 млн), Руанда (2,3 млн) та Ліберія (0,8 млн). Афганістан майже 20 років був лідером за кількістю людей, які стали біженцями: у 1994-1998 роках – 2,7 млн осіб, у 1999 році – 2,6 млн, у 2000 і 2001 роках їх кількість зросла до 3,6 млн і 3,8 млн відповідно. У 1995 році у світі нараховувалось 14,9 млн біженців, найбільше з Афганістану, Руанди (1,8 млн), Боснії та Герцеговини (0,8 млн). Протягом наступних

кількох років (2003–2006) кількість біженців скорочувалася. У період з 2008 до 2012 року було зафіксовано 10,4–10,5 млн осіб (серед країн походження лідирували Афганістан, Ірак та Сомалі), у 2013 році – 11,7 млн (більшість з Афганістану, Сирії та Сомалі). Війна у Сирії до 2014 року вивела країну на перше місце за кількістю біженців, які виїхали, рятуючись від бойових дій. До 2015 року кількість біженців зросла до 16,1 млн, у 2016 році – 17,2 млн, у 2017 році – 19,9 млн, у 2018 та 2019 роках – 20,4 млн, у 2020 році – 20,7 млн, у 2021 році – 21,3 млн. У топ-3 країн походження у цей період були Сирія, Афганістан та Південний Судан. Після початку повномасштабного вторгнення росії кількість біженців у світі зросла до 29,4 млн осіб. У 2022 році з України та Афганістану – по 5,7 млн осіб, із Сирії – 6,6 млн. У 2023 році їх кількість зросла до 30,5 млн (з Сирії – 6,5 млн, з Афганістану – 6,1 млн, з України – 5,9 млн). У світі є також палестинські біженці, якими опікується Близькосхідна агенція ООН, їх кількість зросла з 3,1 млн у 1994 році до 5,9 млн у 2022–2023 роках [10].

Програма розвитку ООН (UNDP) визнала надмірну міжнародну міграцію однією з шести головних загроз глобальній безпеці людства у XXI ст. Як зазначено у офіційній заяві ООН [13, с. 34], реальні загрози безпеці людства у наступному столітті викликані більшою мірою діями мільйонів людей, ніж агресією декількох націй. Ці загрози будуть набувати різних форм: неконтрольоване зростання населення, відмінності в економічних можливостях, надмірна міжнародна міграція, погіршення стану навколишнього середовища, виробництво та незаконний обіг наркотиків, міжнародний тероризм. Оскільки чисельність міжнародних мігрантів в світі неухильно зростає, як і комплекс викликів для національних економік, з цим пов'язаний, то на міжнародному рівні постає потреба в розробці адекватної реаліям сьогодення міграційної політики, за допомогою цієї політики держава цілеспрямовано впливає на регулювання міграційних процесів з точки зору національних пріоритетів, кількісного та якісного складу мігрантів [3], впровадження нових засад та підходів для ефективного регулювання нелегальної міграції тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверіхіна Т.В., Шаркова Г.І. Міжнародна міграція робочої сили: види, причини та фактори розвитку. Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: Матеріали VII міжнарод. наук.-практ. конф. (28 травня 2018 р.). Одеса, 2018. – С.197–198.
2. Білошицький С. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та політичний аспекти / С. Білошицький // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. – 2016. – Вип. 2. – С. 138–156. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2016_2_10.
3. Длугопольська Т.І. Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. – № 12. – С.31–49.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2 / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
5. Івашук І.О., Стахова Н.В., Живко М.А. Міжнародні міграційні процеси: навчальний посібник / І.О.Івашук, Н.В.Стахова, М.А.Живко. – Тернопіль: ЗУНУ. – 2022. – 204 с.

6. Кузнецова Н. Б. Міжнародна міграція у світі: сучасні тенденції розвитку та проблеми глобального управління. *Modern Economics*. 2021. – № 26 (2021). С. 64-73. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-10).

7. Міграція до ЄС: актуальні зміни в міграційному законодавстві європейських країн – Режим доступу: <https://visitworld.today/uk/blog/1872/migration-to-the-eu-current-changes-in-the-migration-legislation-of-european-countries>.

8. Ніколаєвський В.М., Прохоренко Н.Є. Теоретико-методологічні засади вивчення міграції населення. *Вісник Міжнародного слов'янського університету*. 2009. – № 1, т. 12. – С. 34-39.

9. Трансформація європейської міграційної політики в умовах глобальних і регіональних викликів [Текст] / В.Адамик, Н.Стахова // *Вісник економіки*. – 2022. – Вип. 3. – С. 137-151.

10. Як змінювалася кількість біженців у світі за останні три десятиліття – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2024/02/13/infografika/svit/yak-zminyuvalasya-kilkist-bizhencziv-sviti>.

11. Geist B. *Sociologicky slovník* / B. Geist. – 1992. – 580 p.

12. International migrant stock: maps, 2019. URL: <https://www.un.org/en>.

13. United Nations Development Programme (UNDP). New York, 1994.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Гуцол К.В.,

PhD з психології, старший науковий співробітник.

Інститут психології імені Г.С. Костюка

НАПН України

СУЧАСНИЙ КІНЕМАТОГРАФ ЯК КОНТЕКСТ КОНСТРУЮВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЗАДАЧ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Вступ. У сучасному соціокультурному просторі, особливо в умовах російського військового вторгнення в Україну, виникає критична потреба в розвитку життєвої компетентності української молоді – здатності самостійно визначати та розв'язувати актуальні проблеми в кризових ситуаціях, збагачувати особистий досвід, перетворювати життєві виклики в конкретні завдання, розширювати стратегії їх реалізації, ставити актуальні цілі, що відповідають суспільним вимогам та власним переконанням, а також прогнозувати розвиток подій та інтегрувати їх у свій життєвий шлях.

Сучасні дослідження фокусуються на розумінні соціокультурних модусів як факторів, що формують життєву компетентність. Ці модуси включають характеристики політичної та економічної ситуації у світі та соціальні запити на розвиток особистісної компетентності щодо адаптації до змін [3]. Згідно з принципами постнекласичної раціональності, соціальна реальність розглядається як дискурсивна, а її основні комунікації – як різномірні дискурсивні практики [2, 3, 4]. У цьому контексті соціокультурний простір виступає як система значень, що відтворюється культурою та інтерпретується особистісно в процесі розвитку життєвої компетентності [1, 2].

Тексти культури генерують семіотичні та комунікативні ресурси, які асимілюються особистісно, дозволяючи осмислювати життєвий досвід через призму культурних зразків [1]. У сучасному світі кінематографічний дискурс відіграє значну роль у відображенні та формуванні суспільних уявлень про життєві задачі та виклики, з якими стикається особистість. Конструювання життєвих задач у кінематографічних творах постає свого роду порталом у розмаїття людського досвіду, відображаючи глибокі емоційні стани, моральні дилеми, особистісні конфлікти та шляхи самореалізації особистості.

Мета статті: схарактеризувати особливості конструювання основних типів життєвих задач української молоді в сучасному кінематографічному дискурсі.

Результати і обговорення. З метою виокремлення основних типів життєвих задач, що відображено в сучасному кінематографі, а також специфіки їх конструювання, нами було розроблено анкету, запитання якої стосувалися:

- життєвих проблем особистості, які представлено в кінематографічному дискурсі;
- життєвих задач, на які герої кінематографічних творів, перетворюють актуальні проблеми в процесі розвитку сюжету;
- приклади кінострічок, що ілюструють постановку та розв'язання типових життєвих задач особистості.

В опитуванні взяли участь 100 осіб віком від 18 до 35 років. Вибір вікової категорії зумовлено нагальною необхідністю української молоді розв'язувати актуальні проблеми в складних життєвих обставинах та ситуаціях невизначеності під час воєнного стану.

За результатами аналізу відповідей респондентів до найбільш поширеніших життєвих проблем, що розкрито в кінематографічних творах можна віднести: пошук самоідентичності та самореалізації; боротьбу з особистісними та соціальними викликами; розвиток міжособистісних відносин; етичні та моральні дилеми; професійне зростання та кар'єрні амбіції; подолання травм минулого; пригоди та відкриття.

Ці проблеми героїв не тільки відображають різноманітність людського досвіду, але й відіграють важливу роль у формуванні життєвої компетентності особистості. Зупинимося детальніше на їх характеристичці.

1. Пошук самоідентичності та самореалізації

Ці фільми досліджують внутрішні пошуки героїв, які прагнуть зрозуміти, хто вони є, та як вони можуть реалізувати свій потенціал у світі, що постійно змінюється. Багато фільмів зосереджуються на пошуках героєм власної ідентичності, самопізнання та самовираження. Це може включати подолання особистих криз, розвиток ресурсів або досягнення мрій. У процесі розвитку сюжетної лінії, герої ставлять та розв'язують такі життєві задачі:

- пошук власної ідентичності та власного місця у світі;
- розвиток творчих здібностей щодо самовираження;
- подолання внутрішніх конфліктів.

Виокремлюючи та деталізуючи типологію фільмів про самоідентифікацію та самореалізацію, або іншими словами, про подорож до власного «Я» можна виділити:

1.1. Відображення внутрішнього світу. Фільми про самоідентифікацію часто зосереджуються на внутрішньому світі героїв, демонструють їхні думки, почуття, сумніви та бажання. Наприклад, «Ла-Ла Ленд» (La La Land) – історія про прагнення досягти успіху в Голлівуді та знайти власний шлях у житті.

1.2. Конфлікт між мрією та реальністю. Тут герої мають вибирати між особистими бажаннями та зовнішніми обставинами, як це показано у фільмі «Чорний лебідь», де головна героїня переживає внутрішню боротьбу на шляху до досконалості у мистецтві.

1.3. Пошук сенсу та цілі. Герої можуть переосмислювати своє життя, переоцінювати свої цінності та переглядати свої пріоритети. Це відображено у фільмах, як «В пошуках щастя», де головний герой долає численні випробування, прагнучи створити краще майбутнє для себе та свого сина.

1.4. Вплив суспільства та культури. Герої можуть зіткнутися з соціальними нормами, очікуваннями та тиском, які впливають на їхнє самовираження та самореалізацію. Такі фільми, як «Місячне світло», показують, як головний герой бореться за власне самоздійснення в умовах соціальних та культурних викликів.

2. Боротьба з особистісними та соціальними викликами

Герої фільмів часто стикаються з особистими проблемами, такими як сімейні конфлікти, романтичні відносини, психічне здоров'я, або соціальними викликами, включаючи боротьбу з несправедливістю, дискримінацією або політичними конфліктами. Фільми, що зосереджені на особистих та соціальних викликах, відіграють важливу роль у сучасному кінематографі, відображаючи складність людського досвіду та взаємодію індивіда з суспільством. Вони досліджують глибокі психологічні теми, соціальну несправедливість, боротьбу за особисті права та вплив зовнішніх обставин на

життя людини. Основні життєві задачі, які герої розв'язують у цих кінтоворах можуть бути представлені в такий спосіб:

- пошук конструктивних відповідей на соціальні та особистісні виклики;
- розвиток емоційної зрілості та життєстійкості;
- ампліфікація особистісного досвіду.

Виокремлюючи та деталізуючи розподіл типології фільмів про особистісні та соціальні виклики, або іншими словами про «дзеркало людського досвіду», можна виділити такі:

2.1. Внутрішній світ та психологічні виклики. Такі фільми, як «Джокер», показують, як особистісні травми та соціальна ізоляція можуть впливати на психіку людини. Цей фільм показує боротьбу головного героя з психічними розладами та соціальною ізоляцією.

2.2. Соціальні виклики та боротьба за справедливість. Фільми можуть розповідати про історичні події, соціальні рухи або особистісні боротьби за права та свободи. Такі фільми, як «12 років рабства», відображають боротьбу за гідність та свободу в умовах екстремальної несправедливості.

2.3. Взаємодія індивіда та суспільства. Ці фільми можуть висвітлювати теми соціальної ідентичності, класових розривів або культурних конфліктів. Такі фільми, як «Місячне світло», розповідають про пошук особистої ідентичності в умовах соціальних та культурних викликів.

2.4. Реалізм та емпатія. Такі фільми як «Зелена миля» або «Пуент-Курт» сприяють розвитку емпатії та більш глибокому розумінню складних соціальних питань.

3. Розвиток міжособистісних відносин

Теми дружби, любові, сімейних зв'язків та їх складності часто є ключовими в сучасному кіно. Це включає в себе розвиток нових відносин, відновлення старих зв'язків або подолання міжособистісних конфліктів. Фільми, що зосереджені на міжособистісних відносинах, відіграють важливу роль у відображенні складності та краси людських зв'язків. Вони досліджують різноманітні аспекти взаємодії між людьми, включаючи дружбу, романтичні стосунки, сімейні зв'язки та професійні відносини. Через ці історії ми можемо краще зрозуміти себе та інших, а також відчутти спільність людського досвіду. Життєві задачі, які ініціюють герої фільмів представлені таким чином:

- розвиток та підтримка романтичних відносин;
- продуктивна взаємодія з сім'єю та друзями;
- вирішення конфліктів та відновлення соціальних зв'язків.

Виокремлюючи та деталізуючи розподіл фільмів про міжособистісні відносини, або іншими словами про «дзеркало людських зв'язків», можна виділити такі:

3.1. Романтичні відносини. Такі фільми, як «Великий Гетсбі» або «Ла-Ла Ленд», показують глибокі емоційні досвіди, пов'язані з любов'ю та втратою.

3.2. Сімейні зв'язки. Кінострічки можуть досліджувати теми батьківської опіки, сімейних конфліктів, спадщини та підтримки. Такі фільми, як «Манчестер біля моря» або «Віднесені вітром», відображають складність сімейних відносин та їх вплив на особистісний розвиток.

3.3. Дружба та товариство. Кінтовори можуть показувати формування нових дружніх зв'язків, випробування дружби часом та обставинами, а також важливість підтримки та взаєморозуміння. Такі фільми, як «Шоу Трумана» або «Інтерстеллар», відображають глибокі та емоційні аспекти дружби.

3.4. *Професійні відносини.* Ці фільми можуть висвітлювати виклики робочого середовища, етику та професійні амбіції. Такі фільми, як «Диявол носить Prada» або «Вовк з Волл-стріт», показують вплив професійних відносин на особисте життя та самоідентифікацію.

4. Етичні та моральні дилеми

Герої часто стикаються з складними моральними виборами, які випробовують їхні цінності та переконання. Це може включати вибір між особистим благом та благом інших, або між різними етичними принципами. Фільми, що зосереджені на етичних та моральних дилемах, відіграють важливу роль у відображенні складних моральних виборів, з якими стикаються люди. Ці фільми досліджують глибокі питання правильності, справедливості, відповідальності та особистої інтегритеті, викликаючи глядачів до роздумів та самоаналізу. До життєвих задач, які герої ставлять та розв'язують у цих кінострічках, можна віднести:

- боротьбу із соціальною несправедливістю та дискримінацією;
- вирішення моральних дилем та вибір між особистими інтересами та загальним благом;
- адаптацію до соціальних змін та вплив на суспільство.

Виокремлюючи та деталізуючи розподіл типології фільмів про етичні та моральні дилеми, або іншими словами про «вікно в складний світ вибору», можна виділити такі:

4.1. *Моральні дилеми та вибір.* Фільми про моральні дилеми часто ставлять своїх персонажів перед складним вибором, де чіткі межі між «правильним» та «неправильним» розмиваються. Такі фільми, як «Суддя» або «Володар перснів», показують, як персонажі борються з внутрішніми конфліктами, коли їхні цінності та переконання випробовуються.

4.2. *Етичні конфлікти у суспільстві.* Такі фільми, як «Великий Гетсбі» або «12 років рабства», відображають, як соціальні та економічні умови впливають на моральні рішення персонажів.

4.3. *Внутрішній конфлікт та самопізнання.* Фільми можуть показувати, як персонажі борються з власними слабкостями, сумнівами та вибором між особистими інтересами та вищими принципами. Такі фільми, як «Чорний лебідь» або «Шоу Трумана», відображають глибокі внутрішні боротьби.

4.4. *Моральні вибори та їх наслідки.* Ці фільми можуть показувати довготривалі впливи цих рішень на життя персонажів та інших людей. Фільми, як «Інтерстеллар» або «Міжзоряний», відображають складність вибору між особистими інтересами та загальнолюдськими цінностями.

5. Професійне зростання та кар'єрні амбіції

Деякі фільми фокусуються на професійному розвитку героїв, їхніх кар'єрних цілях та викликах на шляху до успіху. Фільми, що зосереджені на професійному зростанні та кар'єрних амбіціях, відображають універсальні теми прагнення, успіху, конкуренції та особистої реалізації. Через історії професійного розвитку, ці фільми досліджують мотивації, виклики та етичні дилеми, з якими стикаються люди на шляху до досягнення своїх кар'єрних цілей. Серед основних життєвих задач, які герої розв'язують в процесі розвитку сюжету, можна виокремити:

- становлення кар'єри та професійний розвиток;
- вибудовування балансу між роботою та особистим життям;
- самореалізацію у професійній конкуренції та досягнення успіху.

Виокремлюючи та деталізуючи розподіл типології фільмів про професійне зростання та кар'єрні амбіції, або іншими словами про «шлях до успіху та його виклики», можна виділити наступні:

5.1. Прагнення до успіху. Фільми можуть досліджувати теми амбіцій, самовдосконалення та прагнення до визнання. Такі фільми, як «Вовк з Волл-стріт» або «Диявол носить Prada», показують, як герої переслідують свої мрії, часто зіштовхуючись з моральними виборами та особистими жертвами. «Вовк з Волл-стріт» (The Wolf of Wall Street) – історія про амбітного брокера, який прагне до успіху та багатства.

5.2. Виклики та перешкоди. Такі фільми, як «Соціальна мережа» або «Стажер», показують, як герої долають ці виклики на шляху до своїх цілей.

5.3. Етика та моральні дилеми. Такі фільми, як «Мережа» або «Великий куш», відображають складність моральних виборів у професійному світі.

5.4. Особисте життя та кар'єра. Фільми можуть показувати, як прагнення до професійного успіху впливає на сімейні стосунки, дружбу та особисте благополуччя. Такі фільми, як «Життя інших» або «Вгору по сходах», відображають пошук балансу між кар'єрними амбіціями та особистим щастям.

6. Подолання травм та минулого

Часто герої мають важке минуле або переживають травматичні події, і їхня подорож включає в себе процес зіцлення та подолання минулих травм. Фільми, що зосереджені на подоланні травм та минулого, відіграють важливу роль у відображенні процесів зіцлення, примирення та особистісного розвитку. Через історії про боротьбу з внутрішніми демонами, втратами та травматичними подіями, ці фільми досліджують глибокі емоційні теми та показують, як люди знаходять силу та мужність, щоб йти вперед. Типові життєві задачі особистості тут можна представити в такий спосіб:

- інтерпретація та реінтерпретація досвіду минулих травм та втрат;
- процес інтеграції минулого в особистісний досвід особистості;
- відновлення смислів та цінностей особистості після пережитих труднощів.

Виокремлюючи та деталізуючи розподіл типології фільмів про подолання травм та, або іншими словами про «шлях до зіцлення та примирення», можна виділити такі:

6.1. Процес зіцлення. Такі фільми, як «Манчестер біля моря» або «Віднесені вітром», показують, як персонажі борються зі своїм болем та намагаються знайти новий сенс у житті після травматичних подій. «Манчестер біля моря» (Manchester by the Sea) – фільм про чоловіка, який намагається впоратися з втратою та минулим.

6.2. Примирення з минулим. Ці фільми можуть досліджувати, як персонажі вирішують нерозв'язані конфлікти, прощають себе та інших, та вчаться жити зі своїм минулим. Такі фільми, як «Віднесені вітром» або «Життя Пі», відображають процес примирення та знаходження миру з минулими подіями.

6.3. Пошук сили та мужності. Фільми про подолання травм також часто зосереджуються на пошуку внутрішньої сили та мужності. Такі фільми, як «Шоу Трумана» або «Чорний лебідь», відображають боротьбу персонажів за самовизначення та особистісний розвиток.

6.4. Вплив на відносини та інших. Такі фільми, як «Віднесені вітром» або «Місячне світло», відображають вплив минулих досвідів на сучасні відносини та спілкування.

7. Пригоди та відкриття

В багатьох фільмах герої вирушають у пригоди, досліджуючи нові світи, відкриваючи невідоме та перевіряючи свої межі. Фільми про пригоди та відкриття занурюють глядачів у світ захоплюючих подорожей, неймовірних відкриттів та випробувань, які трансформують

персонажів. Від епічних експедицій до особистих подорожей самопізнання, ці фільми відображають дух пригодиництва та людське прагнення до дослідження невідомого. Основні життєві задачі особистості тут представлено таким чином:

- відкриття «нових світів» та опанування різних життєвих контекстів;
- перевірка власних меж та вміння виходити із зони комфорту;
- навчання через пригоди та випробування.

Виокремлюючи та деталізуючи розподіл типології фільмів про пригоди та відкриття, або іншими словами про «подорожі, що змінюють життя», можна виділити такі:

7.1. Епічні подорожі та відкриття. Такі фільми, як «Володар перснів» або «Індіана Джонс», відображають захоплюючі подорожі, повні викликів та відкриттів. «Володар перснів» (The Lord of the Rings) – епічна пригодницька трилогія про подорож заради врятування світу.

7.2. Особисте зростання через пригоди. Подорожі стають метафорою внутрішніх змін, де герої вчаться про себе, свої межі та свої можливості. Такі фільми, як «В диких умовах» або «Життя Пі», показують, як подорожі впливають на внутрішній світ персонажів та їхнє розуміння життя.

7.3. Взаємодія з невідомим. Герої можуть зіткнутися з незнайомими культурами, незвіданими цивілізаціями або незрозумілими явищами. Такі фільми, як «Аватар» або «Міжзор'яний», відображають зіткнення з новими світами та їхній вплив на персонажів.

7.4. Пригоди як втеча від реальності. Такі фільми, як «Секретна життя Уолтера Мітті» або «Їж, молись, кохай», показують, як пригоди можуть стати засобом самовідкриття та зміни життя.

Висновки. Таким чином, всі вищенаведені проблеми та життєві задачі, на які їх перетворюють герої фільмів не тільки відображають різноманітність людського досвіду, але й відіграють важливу роль у формуванні суспільних уявлень про життєві цілі та виклики. Ця класифікація допомагає визначити, як різні аспекти людського досвіду та розвитку особистості відображаються у кінематографі, відбиваючи широкий спектр життєвих задач та викликів особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуцол К. В. Теоретико-методологічні основи дослідження наративної компетентності особистості. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. II : Психологічна герменевтика. Київ. Житомир, 2017. Вип. 10. С. 167–185.
2. Гуцол С. Ю. Феномен моди в зеркале семиотического похода. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. «Політехніка», 2008. № 3 (24). С. 125–130.
3. Гуцол С. Ю. «Сюжет перехода» как мифологическая форма воплощения личностного проекта студенческой молодежи. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. II: Психологічна герменевтика, 2014. вип. 8. С. 73–82.
4. Чепелева Н. В., Рудницька С. Ю., Гуцол К.В. Діагностичний інструментарій визначення наративної компетентності особистості. Технології розвитку інтелекту. Т. 5. № 1 (29). 2021. URL: https://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/546

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

ЛУК'ЯНЮК С.В.,

старший науковий співробітник

*Український науково-дослідний інститут
спеціальної техніки та судових експертиз*

Служби безпеки України,

Україна, Київ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ 3D-ДРУКУ В ТЕХНОЛОГІЇ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Стрімкий розвиток науки і техніки у всьому світі призвів до підвищення вимог до інтелектуальних матеріалів у різноманітних електронних системах. Подолання проблем, притаманних традиційним процесам виробництва інтелектуальних матеріалів, вимагає інтеграції методів адитивного виробництва, зокрема 3D-друку (3DP - 3D printing), у розробку електронних пристроїв [1]. Різноманітні підходи 3DP пропонують особливу гнучкість дизайну, сприяють інноваційним стратегіям і зменшують відходи, розширюючи можливості виготовлення складних конструкцій за допомогою швидкого створення прототипів [2]. Цей перехід до адитивного виробництва означає суттєвий стрибок у розвитку функціональності електронних пристроїв, що відповідає як технологічним вимогам, так і проблемам сталого розвитку.

Впровадження 3D-друку відкриває нові можливості для виробництва акумуляторів, суперконденсаторів, сенсорів та трибоелектричних наногенераторів (TENG - triboelectric nanogenerators), дозволяючи ефективно вирішувати ряд складних задач. Слід відзначити, що значне розширення універсальності 3D-друк широко використовується на сьогоднішній день в останніх розробках електронних пристроях, зокрема використання технології інтеграції механічного збору в пристрої. Таке об'єднання підвищує функціональність 3D-друкованих структур, особливо в енергетиці. 3D-друк дозволяє створювати портативні електронні пристрої з унікальними характеристиками та дизайном, які неможливо досягти за допомогою традиційних методів виробництва [3]. А поєднання 3D-друку та IoT відкриває нові можливості для моніторингу довкілля, збору даних, управління та контролю різноманітних систем у реальному часі. Отже відкриваються нові можливості для виробництва складних деталей та пристроїв. Така інтеграція значно посилює універсальність 3D-друкованих структур, особливо в застосуваннях, пов'язаних зі збором енергії. До переваг цієї технології можливо віднести:

- зменшення розміру та ваги - 3D-друк дозволяє створювати компактні та легкі механізми, що робить їх ідеальними для портативних пристроїв;
- підвищення надійності - 3D-друк дає змогу створювати монолітні механізми з меншою кількістю рухомих частин, що робить їх більш надійними;
- зниження витрат - 3D-друк може допомогти знизити витрати на виробництво, адже не потребує дорогих форм та інструментів;
- підвищення гнучкості - 3D-друк дає змогу легко вносити зміни в дизайн

механізмів, що робить їх більш гнучкими та адаптивними.

Інтеграція механізмів збирання в пристрої за допомогою 3D-друку можливо використовувати в багатьох сферах, таких як:

- медицина: 3D-друк використовується для створення протезів, ортопедичних пристроїв та хірургічних інструментів з інтегрованими механізмами;
- робототехніка - 3D-друк використовується для створення роботів з інтегрованими механізмами збирання, що робить їх більш компактними та легкими;
- електроніка - 3D-друк використовується для створення електронних пристроїв з інтегрованими механізмами, такими як наприклад дрони та ін.;
- аерокосмічна промисловість - 3D-друк використовується для створення деталей літаків та космічних кораблів з інтегрованими механізмами.

Існує ряд методик 3D-друку, які можуть використовуватися у виробництві :

- стереолітографія (SLA) - SLA використовує лазер для пошарового затвердіння фотополімерної смоли. Цей метод дає змогу створювати деталі з високою точністю;
- селективне лазерне спікання (SLS - Selective Laser Sintering) - SLS використовує лазер для пошарового спікання порошкоподібного матеріалу. Такий метод дає змогу створювати міцні та довговічні деталі.
- метод пошарового наплавлення (FDM - Fused Deposition Modeling) - FDM використовує розплавлену термопластичну нитку для пошарового створення деталей. Метод є найдоступнішим та найпростішим у використанні.

Ефективність виготовлення деталей за допомогою 3D-друку залежить від ряду факторів:

- матеріал - матеріал, який використовується для 3D-друку, повинен бути міцним, довговічним та стійким до зносу;
- точність - точність друку є важливою для забезпечення правильної роботи механізму;
- складність - складність механізму може впливати на вартість та час виробництва.

Інтеграція механізмів збирання в пристрої за допомогою 3D-друку є перспективним напрямком розвитку. В той же час поєднання технології 3D-друку, які стрімко розвивається, з найсучаснішими електронними пристроями призвело до появи передової електроніки з широкими функціональними можливостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Darwish L.R., El-Wakad M.T., Farag M.M. Towards sustainable industry 4.0: a green real-time IIoT multitask scheduling architecture for distributed 3D printing services. Int J Ind Manuf Syst Eng, 61, pp.196–209, 2021.
2. Sun H., Pedrielli G., Zhao G., Zhou C., Xu W., Pan R. Cyber coordinated simulation for distributed multi-stage additive manufacturing systems. Int J Ind Manuf Syst Eng, 57, pp.61–71, 2020.
3. Saengchairat N., Tran T., Chua C. A review: additive manufacturing for active electronic components. Virtual Phys Prototyp, 12, pp.31–46, 2017.

Часник Дмитро Васильович,
провідний науковий співробітник
Український науково-дослідний інститут
спеціальної техніки
та судових експертиз
Служби безпеки України,
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ОЧИЩЕННЯ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ ВИРОБІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ТЕХНІКИ

Екологічні проблеми в електроніці викликали підвищений інтерес до процесів і пристроїв ультразвукового очищення електронних та електронно-оптичних виробів. Для видалення стійких забруднень з поверхонь виробів необхідно створити спрямовані акустичні течії в рідкому середовищі та забезпечити рівномірність кавітаційного поля в ультразвуковій ванні.

Екологічні проблеми очищення.

Аналіз причин відмов виробів електроніки показує, що їх четверта частина припадає на частку поганої якості очищення поверхонь [1]. Мийними речовинами в електроніці завжди були органічні розчинники. Ручне очищення призводило до значної кількості браку, травматизму, викидів парів розчинників в атмосферу і забруднення навколишнього середовища. Загальновідомий основний недолік спиртів - їхня пожежо- та вибухонебезпечність. Хлоровані вуглеводні токсичні, мають канцерогенну і мутагенну дію, утворюють смог і вимагають утилізації відходів методом захоронення. Хладони руйнують озоновий шар і посилюють парниковий ефект. Тому актуальною є проблема створення нових безпечних мийних композицій, екологічно безпечних технологічних процесів і обладнання для очищення виробів.

Альтернатива органічним розчинникам і хладонам - це ультразвукове (УЗ) очищення у водних розчинах поверхнево активних речовин (ПАР). Вплив УЗ-полів на рідкі середовища викликає в них процеси кавітації, а також макро- і мікропотоки в об'ємі рідини, прилеглої до випромінюваної поверхні ванни.

Захлопування кавітаційних газових порожнин супроводжується утворенням ударних мікрохвиль, тиск у яких може досягати $(1-5) \times 10^8$ Па. Такі мікроудари руйнують не тільки оксидні плівки та забруднення на оброблюваній поверхні виробів, а й певною мірою змінюють морфологію поверхні [2]. Мікро- і макропотоки, що виникають, сприяють видаленню забруднень і прискоренню процесу очищення мікрорельєфних поверхонь. Обумовлені кавітацією динамічні та теплові ефекти інтенсифікують процес видалення забруднень з поверхонь деталей і виробів під дією УЗ-поля. Використання робочих частот у діапазоні 80-120 кГц забезпечує неруйнівне очищення і видалення забруднень розміром до 1 мкм з мікрорельєфних поверхонь.

Основною перевагою УЗ-очищення перед іншими відомими методами видалення забруднень є висока продуктивність, що поєднується з гарною якістю очищення виробів від будь-яких поверхневих плівок. Розвиток технології УЗ-очищення і знежирення

поверхонь виробів за останні десятиліття показав, що найпродуктивнішим є груповий спосіб оброблення дрібних виробів, покладених у касети або кошики. Для забезпечення високої якості очищення необхідно створити спрямовані акустичні течії і забезпечити рівномірність розподілу інтенсивності УЗ-поля в об'ємі рідини.

Процеси ультразвукового очищення.

Руйнування поверхневих плівок забруднень у рідині відбувається в результаті кавітації і спрямованих акустичних течій, причому основний внесок дає кавітація. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність забезпечення рівномірності кавітаційної області. Однак розподіл кавітаційних бульбашок у цій області в більшості випадків нерівномірний. У рідкому середовищі кількість таких бульбашок істотно перевищує число їхніх зародків. Навколо бульбашки, що закривається, відбувається процес розмноження зародків, унаслідок чого з'являються скупчення бульбашок тієї чи іншої форми. Наявність таких скупчень істотно порушує рівномірність розподілу бульбашок: у скупченнях число їх велике, а в просторі між скупченнями мале. У рідкому середовищі можна спостерігати скупчення кавітаційних бульбашок, що мають форму макропотуку, який виходить з однієї точки. Конфігурація макропотуку істотно змінюється за незначної зміни робочої частоти, що пов'язано з інтерференційною структурою ближнього поля випромінювача.

Таким чином, існує проблема отримання в технологічному об'ємі ванн очищення рівномірної кавітаційної області. У часто використовуваних конструкціях дном ванни служить випромінювальна діафрагма магнітострикційного перетворювача. Розподіл акустичного тиску, створюваного такими системами, вкрай нерівномірний - до 50%. У центрі ванни над діафрагмою тиск набуває максимального значення і зменшується до краю мембрани. Іноді для забезпечення рівномірності УЗ-поля на великій площі використовують згинально-коливну діафрагму, збуджувану системою розподілених магнітострикційних перетворювачів, припаяних попарно в пучках вигинних коливань пластини. Однак розподіл акустичного тиску в рідкому середовищі над такою системою має максимуми і мінімуми, а складання і налаштування таких систем надзвичайно складне.

Під час УЗ-очищення електронних і оптико-електронних виробів основною вимогою, що висувається до УЗ-технологічних систем, є висока рівномірність впливу УЗ-коливань на вироби. Тому для збудження УЗ-коливань використовують різну кількість пакетних п'єзоелектричних перетворювачів (ППП) потужністю 50-100 Вт, закріплених на бічних стінках і дніщі ванни в певному порядку, з паралельним їх підключенням до генератора. У цьому разі ефективність і стійкість роботи перетворювачів залежить від ширини смуги перетворення, оскільки більшою мірою перекриваються АЧХ окремих перетворювачів, що дає змогу компенсувати неминучий розкид їхніх власних резонансних частот.

УЗ-установки для процесів видалення забруднень включають різні за конструкцією ванни, які використовують для очищення як у непроточних середовищах на основі водних розчинів ПАР, так і в проточній воді. Ванни для очищення в проточних і непроточних та мийних середовищах відрізняються тим, що перші оснащені переливною кишенею. Для підвищення ефективності обміну мийного середовища в робочому об'ємі ванни подачу свіжих порцій розчину необхідно здійснювати протитечією зверху і знизу ванни через низку отворів невеликого діаметра (3-6 мм). Верхній ряд отворів повинен бути затоплений на глибину $h = 8-15$ мм. Така конструкція ванни для очищення в

проточному середовищі має велику рівномірність розподілу кавітаційного тиску, оскільки мийні потоки мають практично ламінарний характер.

Конструкції УЗ-ванн.

Смність ванн вибирається залежно від габаритних розмірів оброблюваної деталі або при груповому очищенні залежно від заданої продуктивності установки і необхідного часу очищення в кожній ванні. Основна вимога, яку необхідно виконувати для забезпечення рівномірного впливу УЗ-коливань на об'єкт очищення - кратність лінійних розмірів ванни в поперечному перерізі $\lambda/2$ (оптимальна висота рівня мийного середовища кратна λ).

Відповідальний момент під час проектування УЗ-ванн - вибір способу кріплення ППП до ванни, оскільки це визначає довговічність ванни і ефективність її роботи. ППП можуть бути закріплені на стінках ванни за допомогою епоксидного компаунда, механічно, зварюванням, а також комбінованим способом. Найбільш технологічний - комбінований спосіб, який не створює зон скупчення забруднень і забезпечує найбільш повну передачу УЗ-коливань у мийне середовище. Оскільки в цьому випадку стягувальна шпилька приварена до стінки ванни, клейовий шов механічно розвантажений.

Способи кріплення ППП.

Стінки ванн, на яких встановлено перетворювачі, можуть здійснювати згинальні коливання, що порушують рівномірність розподілу енергетичних характеристик акустичного поля. З теорії акустичного поля, яке створюють пружні пластини, що згинально-коливаються, відомо, що такі пластини практично не випромінюють енергії, якщо довжина згинальної хвилі менша за довжину ультразвукової хвилі в навколишньому середовищі.

Як правило, УЗ-ванни виготовляють з корозійно-стійких високолегованих хромонікелевих сталей марок 12Х18Н10Т, Х18Н9Т або титанових сплавів марок ВТ-3, ВТ-41, які володіють високою хімічною і кавітаційною стійкістю. Хромонікелеві сталі мають гарну пластичність під час холодного деформування і задовільну зварюваність, що полегшує якісне виготовлення ванн, які мають форму будь-якого ступеня складності. Крім того, вони значно дешевші за титанові сплави і характеризуються великими коливальними швидкостями, а це за постійного опору випромінювання дає змогу отримувати вищі значення звукового тиску в мийному середовищі.

Для підвищення ерозійно-кавітаційної стійкості ванн та ефективності перетворення електричної енергії в акустичну внутрішні поверхні стінок ванн полірують, оскільки дефекти на випромінювальній поверхні є стабільними центрами адгезії молекул повітря, які можуть діяти як зародки кавітації. Шорсткість випромінювальної поверхні призводить до зменшення порогового значення коливальної швидкості, за якої в мийному середовищі починає розвиватися кавітація, що знижує ефективність перетворення електричної енергії на акустичну та ефективність установки загалом.

Кавітаційні поля в ультразвукових ваннах.

Для оцінки інтенсивності кавітації в рідких середовищах використовують методи, що ґрунтуються на порівнянні параметрів зразків до і після впливу на них кавітації; реєстрації температурних полів або спеціальному опрацюванні акустичних сигналів, що виникають у зоні обробки.

За допомогою тестових зразків, закріплюючи їх у певному місці робочого об'єму і зберігаючи час витримки постійним, можна кількісно досліджувати залежність ерозії від властивостей рідини і параметрів УЗ-поля, однак помилка під час дослідження

кавітаційної області становить до 25%. Мала точність методу пояснюється неоднорідністю кавітаційної області, зміною її розташування в об'ємі рідини та іншими випадковими факторами.

Оцінка ерозійної активності кавітаційної області значно полегшується, якщо як зразок використовують тонку алюмінієву фольгу товщиною 0,05 мм. Ерозійну активність оцінюють за ступенем руйнування фольги, що поміщається в УЗ-ванну паралельно поверхні випромінювача на відстані 5-10 мм до випромінювача. Після випробувань фольгу висушують на повітрі і визначають площу руйнувань ємнісним методом. Недоліки методу полягають у тривалості вимірювань і відсутності безперервного контролю процесу кавітації.

Кавітаційне поле в рідині має складний спектральний склад, оскільки у випадкові моменти часу виникає і закривається безліч бульбашок, і спричинене ними акустичне випромінювання проявляється у вигляді широкосмугового шуму зі спектром у смузі від кількох сотень Гц до сотень кГц. На тлі суцільного спектра кавітаційного шуму спостерігаються окремі дискретні субгармонійні компоненти, що відображають частотний спектр поля, що є характерною ознакою кавітації і використовується для реєстрації її виникнення.

Швидкість зменшення кавітаційного тиску в міру зростання температури мийного середовища залежить від його фізико-хімічних властивостей. Так, для чистої води швидкість зміни менша, ніж для водних розчинів ПАР. ПАР зменшують силу поверхневого натягу, що призводить до зниження порога кавітації, зростання числа кавітаційних бульбашок і, отже, до підвищення рівномірності кавітаційного поля. Однак зменшення сили поверхневого натягу призводить до зменшення швидкості захоплення кавітаційних бульбашок і зниження мікроударної дії кавітації. Зі зростанням температури вплив ПАР зростає.

Зі збільшенням концентрації ПАР їхній вплив посилюється, проте збільшувати її понад 10% недоцільно з огляду на труднощі подальшого видалення. Таким чином, вимірюючи кавітаційний тиск, можна встановлювати такі режими, за яких ефективність впливу УЗ-коливань і ПАР будуть оптимальними. Для УЗ-очищення оптимальна температура мийних середовищ на основі водних розчинів ПАР знаходиться в межах 50-60 °С, а концентрація ПАР - 3-4%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Savage T. Ultrasonic cleaning in industry // Wire Industry. 2005. № 6.
2. Fuchs F. J. The Key to Ultrasonics-Cavitation and Implosion // Precision Cleaning. 1995. № 3 (10).

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Зіборсва М.В.,

*фахівець відділу міжнародних зв'язків
Державного податкового університету*

КІНЕТИЧНІ ЗАСОБИ У КОНФЛІКТНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПРОЗІ ХХІ СТОЛІТТЯ

У світі сучасної літератури англomовний простір ХХІ століття надзвичайно багатий та різноманітний. І однією з найважливіших характеристик цього простору є використання кінетичних засобів – засобів, що надають творам динамічність та енергію, активно впливаючи на читача. У контексті англomовної прози ХХІ століття, кінетичні засоби виявляються не лише у загальній структурі та композиції творів, а й у використанні мовних засобів, таких як образи, метафори, риторичні прийоми та інші. Дослідження ролі кінетичних засобів у сучасній англomовній прозі дозволяє глибше зрозуміти механізми сприйняття тексту, його вплив на читача та роль літератури у сучасному світі.

Кінетичними засобами у конфліктній англomовній прозі ХХІ століття є:

динамічні діалоги (використання жвавих, напружених діалогів, що рухають сюжет вперед та підкреслюють конфліктні ситуації між персонажами);

експресивна мова (вживання мовних засобів, які надають тексту енергії та напруженості, таких як активні дієслова, інтенсивні прикметники, а також метафори та порівняння);

сцени зі зіткненням (подання сцен, де різні сили або персонажі протистоять один одному, підсилює напруження та допомагає розвивати конфлікт);

іронія та сарказм (використання гострих та насмішливих висловлювань для викриття протиріч у ситуаціях конфлікту);

темпові зміни (зміни темпу на різних етапах розкриття конфлікту, від повільних та напружених моментів до швидких та динамічних витоків);

символіка дій та образів (використання символів, що ілюструють або підсилюють конфліктні аспекти сюжету чи характерів);

переплетення сюжетних ліній (змішування різних історій або перспектив, що сприяє збільшенню напруги та розкриттю різноманітних аспектів конфлікту).

Кінетичними засобами як компонента невербальної поведінки мовця у конфлікті є:

жести та міміка (описання жестів та виразів обличчя персонажів, які відображають їхні емоції та ставлення до конфлікту). Наприклад, дієслово "to wince" у реченні "As the man drew closer, he winced" є типовим жестом, який вказує на відчуття індивідом емоції відрази, цей жест є універсальним існує незалежно від мови та зберігає своє значення [5].

поза та рухи (описання позицій тіла персонажів та їхніх рухів під час конфліктних ситуацій, що можуть підсилити напруження або відображати їхню реакцію на події). Наприклад, "strained" у реченні "Oliver stood with his shoulders tense, his lips pursed to indicate his indignation and internal struggle with his emotions", ця поза підсилює напруження та відображає реакцію на подію.

темپ мовлення (використання швидкого, різкого або нерівного темпу мовлення під час діалогів або монологів персонажів під час конфлікту);

тон голосу (описання тону голосу персонажів у конфліктних ситуаціях, таких як грізливий, різкий, агресивний або напружений);

погляди та підняття бров (описання поглядів персонажів та їхніх рухів брів, що можуть вказувати на їхню впевненість, нервовість чи агресію) [8, с. 50].;

звуки та вздохи (використання звуків, таких як стогіння, стогони, вздохи або зітхання, що можуть виражати емоційну напругу під час конфлікту);

просторова орієнтація (описання способу, яким персонажі розташовані в просторі під час конфлікту, таке описання може відображати їхні стосунки та взаємодію).

У разі співіснування вербального та невербального компонента, вони можуть взаємодіяти за чотирма принципами: координації, субординації, ідентифікації та контрадикції [1]. Використання цих невербальних елементів у тексті допомагає поглибити розуміння конфліктних ситуацій та розвиток персонажів у англомовній прозі. У сучасній англомовній прозі ХХІ століття, кінетичні засоби, що виявляються як вербальна та невербальна поведінка мовця, нероздільно пов'язані, створюючи живу та виразну картину взаємодії персонажів та розвитку сюжету.

Невербальні засоби спілкування – це елементи комунікативного коду, які мають немовну (але знакову) природу і разом із засобами мовного коду служать діяї створення, передавання і сприйняття повідомлень [1].

Так, наприклад, у романі "Скляний замок" авторка Джинні Джексон вміло поєднує образну мову та невербальну поведінку головних героїв, надаючи твору багатогранність та глибину. Головна героїня, Лілі, характеризується не лише своїми словами, а й рухами, жестами та виразом обличчя. Наприклад, у сцені конфлікту зі своїм батьком, вона вживає загострені слова, а її міміка та жести демонструють її роздратованість та непокірливість. Така взаємодія між вербальним та невербальним виразом дозволяє читачеві глибше відчувати емоційну напругу та драматизм ситуації.

У творі "Ігри на долонях" автор Девід Мітчелл використовує темп мовлення та рухи персонажів для створення динамічних сцен та напружених моментів. Наприклад, у сцені переслідування головний герой вживає короткі, прискорені фрази, а його рухи описуються як різкі та невпевнені, що створює враження посиленої небезпеки та адреналіну.

Отже, в сучасній англомовній прозі ХХІ століття використання кінетичних засобів, як вербальної, так і невербальної поведінки мовця, є ключовим елементом для створення живих та динамічних образів, а також напружених сюжетних ліній. Поєднання вербального й невербального виразу дозволяє авторам передати не лише словесні аспекти комунікації, але й внутрішні емоції, ставлення персонажів до подій та їхні взаємини. Цей злагоджений взаємозв'язок робить тексти більш насиченими та реалістичними для читача, розкриваючи глибину та складність людської натури та міжособистісних взаємодій. Таким чином, кінетичні засоби вербальної та невербальної поведінки є важливим елементом сучасної літератури, що сприяє створенню захоплюючих та імпактних текстів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич, Ф. С. (2004). Основи комунікативної лінгвістики. Видавничий центр “Академія”.
2. Крисанова, Т., & Вербицька, А. (2018). Принципи лінгвістичного конструювання емоцій у дискурсі. Лінгвістичні студії / *Linguistic Studies*, 36, 55–60.
3. Макарук, Л. Л. (2018). Конструювання англомовних мультимодальних текстів: експериментальні тенденції чи нове бачення писемної інтеракції. Науковий вісник Херсонського державного університету, 34 (2), 130–136.
4. Шелякіна А.В. (2012). Сутність і функції проксеміки як невербального засобу комунікації (на матеріалі сучасної англомовної художньої літератури) / А.В. Шелякіна // *Studia linguistica*, 6(2), 366–372.

Шостак Надія Степанівна,
студентка IV-го курсу спеціальності «Початкова освіта»,
Науковий керівник: викладач-методист
Свиріпа Людмила Кирилівна.

Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

ВПЛИВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС РОБОТИ З ТЕКСТОМ У 4 КЛАСІ

Анотація. У даній науковій статті досліджується вплив та ефективність використання мультимедійних засобів під час роботи з текстом у 4 класі. Досліджено важливість тексту у початковій школі, розглянуто різні види текстів та загальну методiku роботи з ними. А також запропоновано мультимедійні засоби для роботи з текстами. Зокрема, звернуто увагу на вплив мультимедійних засобів для засвоєння матеріалу та підвищення інтересу учнів до навчання.

Ключові слова: мультимедійні засоби, текст, початкова школа, робота з текстом.

У сучасному освітньому середовищі мультимедійні засоби стають все більш поширеними та, навіть, невід'ємною частиною освітнього процесу. Причиною цього є цифровізація, яка охоплює всі сфери життя, включаючи освіту. Тому використання мультимедійних засобів постає звичайною справою, проте зараз дуже складно знайти якісні засоби навчання, які будуть цікавими, ефективними та результативними.

Текст, що вивчається в початковій школі, відіграє ключову роль у формуванні навичок читання, розуміння, аналізу та висловлювання власних думок. Вміння працювати з текстом є фундаментальним умінням для подальшого успішного навчання. Державним стандартом початкової освіти передбачено, що учень повинен вміти сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду. Також передбачено формування читацької компетентності [1]. Тому важливо створювати умови для того, щоб учні не лише читали текст, але й розуміли його зміст, вміли виділяти головне, аналізувати інформацію та висловлювати свої думки.

У 4 класі діти перебувають на стадії активного зростання, і робота з різноманітними текстами сприяє їхньому всебічному навчанню та розвитку, зокрема:

- *Розвиток читацьких навичок* – через роботу з різноманітними текстами діти вдосконалюють навички швидкого читання, розуміння прочитаного, аналізу та висловлювання власних думок щодо тексту. Наприклад: «Прочитай текст “Хто проти суперкрутих”, змінюючи всі займенники іменниками» [2, с. 57].

- *Розвиток мовленнєвих навичок* – учні вчать правильно виражати свої думки, аргументувати їх, розповідати про прочитане, створювати власні оповідання та твори. Наприклад: «Розкажи про шоколадну фабрику «Вонка» спочатку від імені Вільї Вонки, а потім від імені Чарлі. Порівняй розповіді. Як ти гадаєш, що змінилося? Чому?» [2, с. 14], «Що буде далі? Придумай кінцівку» [2, с. 29].

- *Формування критичного мислення* – учні вчать розрізняти факти від думок, оцінювати достовірність інформації, розуміти авторські наміри та думки. Наприклад: «Поясни причини й наслідки дій хлопчика» [2, с.46], «Порівняй правила свого класу і правила з тексту» [2, с. 86].

- *Розширення словникового запасу* – учні збагачують свій словниковий запас, знайомляться з новими термінами, виразами та вибудовують навички їх використання у мовленні. Наприклад: «Випиши виділені сполучення слів. Поясни їхнє значення. З якою метою вживає авторка ці сполучення слів?» [2, с. 57], «Знайди в тексті 10 слів, значення яких ти хочеш уточнити. Знайди їх у словнику» [2, с. 71].

- *Підготовка до інших предметів* – у 4 класі учні починають зустрічатися з різноманітними текстами не лише на уроках з мови, а й на інших предметах.

Отже, у 4 класі текст виступає як основний інструмент для навчання.

Технології надають можливість замінити традиційний підхід до читання та аналізу текстів на більш ефективний та цікавий для дітей. Завдяки мультимедійним засобам учні можуть не лише читати текст, але й бачити, слухати, взаємодіяти з ним, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку навичок критичного мислення.

Наведемо приклади мультимедійних засобів, які можна використати на відповідних етапах роботи з різними видами текстів на прикладі твору «Чарлі і шоколадна фабрика» Роальд Дал [2, с. 11-21]:

1. Підготовка учнів до сприймання твору.

На цьому етапі важливо провести коротку вступну бесіду або діалог, щоб підготувати учнів до тематики тексту. Перед читанням твору можна показати короткий відеоролик, який демонструє процес виробництва шоколаду на шоколадній фабриці. Ще можна створити віртуальну екскурсію до шоколадної фабрики. Це допоможе учням уявити собі атмосферу та процес роботи, що стане основою для подальшого розуміння твору.

2. Перше читання твору.

Перше читання твору має на меті першорядно ознайомити учнів зі змістом та основними подіями твору, сприяти їхньому відчуттю цікавості та зацікавлення у подальшому вивченні. Створення презентації з ілюстраціями головних персонажів та ключових подій твору може допомогти учням краще уявити образи героїв та місця подій. Вони зможуть бачити, як виглядають Чарлі, Віллі Вонка та інші персонажі, а також розуміти, яким чином виглядає шоколадна фабрика Чарлі.

3. Бесіда першого читання з метою перевірки враження і усвідомленого змісту прочитаного.

На цьому етапі важливо стимулювати обговорення та аналіз прочитаного тексту учнями. Можна використати «Колесо фортуни», яке не тільки дозволяє обговорити ключові моменти твору, а й стимулювати учнів до відповіді. Учителю може активно підтримувати обговорення, задавати додаткові питання, розширювати обговорення на основі відповідей учнів та надавати коментарі.

4. Повторне читання для поглибленого осмислення тексту і читання за частинами.

Цей етап дозволяє учням краще зрозуміти зміст та деталі твору. Важливо, щоб учні не лише читали текст знову, але й активно аналізували його, ставили питання та робили висновки. На даному етапі можна запропонувати учням переглянути відео-розбори тексту, де викладач або експерт аналізує ключові моменти та теми твору. Це може допомогти учням краще зрозуміти інтерпретації та аналізувати їх.

5. Аналіз зображувальних засобів, виявлення мотивів поведінки героїв і оцінкою їх дій.

Аналіз допомагає учням краще зрозуміти психологію персонажів, динаміку сюжету та глибше відчувати сенс твору. Використання онлайн-інструментів, таких як платформи для спільної роботи або віртуальні дошки, дозволяє учням спілкуватися та ділитися своїми думками та враженнями в режимі реального часу. А також це дає можливість висловитися усім та не затрачати на це багато часу.

6. Складання плану прочитаного.

Даний етап допомагає учням організувати свої думки, визначити головні моменти сюжету та структуру тексту. Це сприяє кращому розумінню та усвідомленню змісту твору. Можна використати інтерактивні вправи, де учні мають відзначити головні події, персонажів та ключові моменти тексту. Наприклад, використання онлайн-інструментів для створення віртуальних карт може допомогти учням організувати свої думки та створити структурований план прочитаного.

7. Переказування прочитаного.

Переказування прочитаного – це важливий етап у розвитку мовленнєвих умінь та розуміння тексту, який допомагає учням усвідомити головні ідеї та деталі тексту, виробити навички узагальнення та висловлення власних думок. Можна створити інтерактивну гру «Подорож до шоколадної фабрики». Створення такої гри, де учні відправляються на віртуальну подорож до шоколадної фабрики, може бути захопливим та цікавим способом активації їхнього інтересу до твору. Гра може містити завдання, пов'язані з подіями твору, та дозволяти учням взаємодіяти з персонажами та подіями.

8. Узагальнююча (підсумкова) бесіда [3].

Дозволяє учням систематизувати отримані знання, зробити висновки та поділитися своїми враженнями від прочитаного. Цей етап також сприяє виробленню критичного мислення та розвитку аналітичних навичок. Тому використання онлайн-дошок, де учні можуть ділитися своїми думками та враженнями від прочитаного, сприятиме активному обміну ідеями та спільному конструктивному діалогу. Також можна запропонувати учням пройти онлайн тести чи виконати інтерактивне завдання. Таким чином вчитель зможе швидко визначити, наскільки діти усвідомили твір.

Таким чином, використання мультимедійних засобів у роботі з текстом відкриває безліч можливостей для покращення освітнього процесу та розвитку учнів, створюючи інноваційне та захоплююче середовище для вивчення. А також дозволяє швидко та організовано перевірити набуті знання. З власного досвіду я переконана, що використання мультимедійних засобів під час роботи з текстом суттєво покращує результативність навчання. Тому не потрібно у своїй практиці заціклюватися на традиційних методах, оскільки вони вже перевірені, а потрібно пробувати щось нове та ділитися ним з іншими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. ДСПО: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 01.06.2024).
2. Большакова І.О., Пристінська М.С. Українська мова та читання: підручник для 4 класу загальної середньої освіти (у 2-х ч.) Ч.2. Харків: Видавництво «Ранок», 2021, с. 128.
3. Методика роботи над літературним твором з молодшими школярами. *Ключ*. URL: <https://chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/510> (Дата звернення: 09.02.2024).

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Житинський Олексій Вікторович,

студент 1 курсу магістратури

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕТРОАКТИВНА ДІЯ НОРМ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО САНКЦІЇ» КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ

14 серпня 2014 року Верховна Рада ухвалила Закон України «Про санкції», яким передбачено суверенне право нашої держави на захист національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності шляхом застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) [1]. 12 травня 2022 р. в умовах великомасштабного вторгнення рф на територію України парламент вніс зміни до зазначеного нормативного-правового акту, що набули чинності 24 травня того ж року. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб», серед іншого, закріпив новий різновид санкцій – «стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними», як теж і спеціальні підстави застосування цієї санкції рішенням Вищого антикорупційного суду (далі ВАКС) [2]. Отже, постає логічне питання стосовно допустимості зворотної дії норми, що закріпила новий обмежувальний захід, а саме пункту 1-1 частини першої статті 4 Закону «Про санкції».

З аналізу значного масиву практики ВАКС випливає брак єдності суддівського корпусу в тлумаченні та застосуванні приписів Закону України «Про санкції» і статті 58 Конституції України. Частина суддів ВАКС стоять на позиції прямої дії пункту 1-1 частини першої статті 4 Закону «Про санкції»: «Оскільки положення статті 58 Конституції України поширюються і на підпункт 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції», суду необхідно перевірити, *чи вбачаються у діях відповідача підстави, передбачені частиною 1 статті 5-1 Закону України «Про санкції», які виникли або існували та продовжили існувати після набуття змін до цього Закону (набуття чинності Закону № 2257-IX), а саме станом на 24.05.2022.»* [3]. Деякі колегиї разом покликаються на рішення КСУ щодо питання дії нормативно-правових актів у часі [4].

З іншого боку, аргументи іншої частини суддівського корпусу на користь зворотної дії вищезгаданої норми мають політико-правове підложжя і зводяться до такого: міжнародний збройний конфлікт на території України триває з лютого 2014 року, *імперативна норма про заборону агресії* в міжнародному, а відтак і національному праві держав-членів ООН з'явилась задовго до вторгнення рф, а також до ухвалення Закону «Про санкції» і внесення змін до нього, а тому *була заздалегідь відомою* всім, хто ухвалював рішення про початок агресії, підтримував чи виправдовував її. Крім того, на думку цих суддів, Закон № 2257-IX

не запровадив жодного нового діяння, а лише деталізував перелік діянь, які підтримують акт агресії і є підставами застосувати відповідну санкцію [5; 6].

На моє переконання, вищезазначений підхід не є бездоганним, позаяк таким способом деякі судді першої інстанції ВАКС і його Апеляційної палати фактично обходять найвищу за юридичною силою норму прямої дії, що її закарбовано частиною першою ст. 58 Конституції. При цьому вони покликаються на окремі закони України, Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, а також Статут ООН і Віденську конвенцію про право міжнародних договорів, які є частиною національного законодавства України, проте ці акти міжнародного публічного й національного права жодним чином не регулюють питання ретроактивної дії нормативно-правових актів у часі.

Важливість однакового застосування юридичних норм у судах та інших юрисдикційних органах важко переоцінити. Складно не погодитися з Я. Романюком у тому, що єдність судової практики – одна з фундаментальних засад судівництва й основних цінностей правової системи. Важливо, щоб закони застосовувалися однаково в аналогічних справах та за схожих фактичних обставин. Однакова, стабільна судова практика гарантує впевненість учасників правовідносин у правомірності майбутньої поведінки, відповідає принципам правопевності, рівності всіх перед законом і судом та сприяє підвищенню суспільної довіри до судової влади [7, с. 416-417, 447-448].

Таким чином, на прикладі Вищого антикорупційного суду можна спостерігати ситуацію, коли в межах суддівського корпусу однієї судової установи немає єдності в контексті застосування норм законів і Конституції України. З уваги на зазначене вище та на підставі проведеного дослідження, слід констатувати необхідність вироблення колегіями суддів Вищого антикорупційного суду спільної правової позиції щодо неприпустимості ретроактивної дії положень пункту 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» з метою правильного застосування обмежувального заходу у вигляді стягнення в дохід держави активів фізичних і юридичних осіб лише за діяння, вчинені на підтримку агресії рф проти України після набрання ним чинності 24.05.2022 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України від 14.08.2014 № 1644-VII «Про санкції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 25.02.2024).
2. Закон України від 12.05.2022 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2257-20#n57> (дата звернення: 25.02.2024).
3. Рішення ВАКС від 12.12.2022 р. у справі №991/5572/22. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_5572_22_12-12-2022.pdf (дата звернення: 25.02.2024).
4. Рішення ВАКС від 27.06.2023 р. у справі №991/3226/23. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_5279_23_27-06-2023.pdf (дата звернення: 25.02.2024).
5. Рішення АП ВАКС від 16.06.2023 р. у справі №991/265/23. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/AP%20VAKS/ADMIN_JUD/991-265-23-16-06-23.pdf (дата звернення: 25.02.2024).

6. Рішення ВАКС від 20.03.2023 р. у справі №991/1914/23. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/judgments/991_1914_23_20-03-2023.pdf (дата звернення: 25.02.2024).

7. Романюк Я. М. Проблеми застосування цивільно-правових норм у цивільному судочинстві України: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Романюк Ярослав Михайлович; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2017. 518 с.

Дар'я УСОВА,
курсантка 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції.
Науковий керівник: старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Світлана КОРОГОД

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМАТИКА ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ КОЛОБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

На сьогоднішній день, коли світ стикається з численними конфліктами та окупованими територіями, проблематика вирішення питань колабораційної діяльності на деокупованих землях набуває особливого значення. Ця тема стає все більш актуальною та важливою в контексті зусиль для відновлення миру, створення умов для співпраці та забезпечення безпеки.

На деокупованих територіях існують різні проблеми, які потребують нагляду, врегулювання та співпраці зі всіх сторін. Питання, пов'язані з правами людини, розподілом ресурсів, економічною стабільністю і безпекою, є на порядку денному. Водночас, збереження інтересів населення, що проживає на цих територіях, та забезпечення їхніх прав є справжнім викликом, особливо в умовах збройних конфліктів.

У цьому контексті, важливо розглянути можливі шляхи вирішення цих питань через колаборацію та співпрацю між різними сторонами конфлікту. Діалог, мирні переговори, та узгоджені заходи можуть допомогти знайти спільні рішення та забезпечити стабільність в регіоні.

Від 20 лютого 2014 року триває ворожа агресія російської федерації проти України. Якщо у 2014 році політична нестабільність в Україні, анексія Криму Росією та захоплення частини Донецької та Луганської областей, а також масова антиукраїнська пропаганда призвели до деморалізації частини населення на сході та півдні країни, то з початком війни у 2022 році українська держава та громадянське суспільство проявили значну стійкість. Однак окупація значної частини території України створила нові реалії для українського населення на прилеглих територіях, обмеживши можливості для укладання угод та змушуючи людей приймати складні рішення. Окремі особи та юридичні особи з України сприяють росії в проведенні агресивних дій, у розгортанні збройного конфлікту проти України, включаючи підтримку збройних угруповань та окупаційних структур держави-агресора, що розглядається як колабораціонізм [1].

Під час становлення проекту Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» у 2014 році розглядалася можливість введення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, визначаючи її як "свідоме та добровільне співробітництво у будь-якій формі з

окупаційною державою або її представниками, що завдає шкоду державним інтересам України". Проте, Агентство ООН у справах біженців в Україні висловило критику стосовно цього положення через його надто широкий та неоднозначний характер [2]. Ця норма, в кінцевому підсумку, не була включена до тексту Закону.

Верховна Рада України повернулася до правового регулювання колабораційної діяльності лише після розпочаття російської агресії. 3 березня 2022 року парламент схвалив Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)» [3], який набрав чинності з 16 березня 2022 року. Цей закон ґрунтується на проекті, внесеному народними депутатами (С. Чернев та ін.) рівно за рік до початку агресії – 22 лютого 2024 року [4]. Внаслідок цього конкуруючий законопроект, який був внесений 23 лютого 2021 року групою депутатів на чолі з П. Порошенком і М. Саврасовим [5], було відхилено.

В результаті, у стосунках до колабораційної діяльності відбулися зміни як серед юристів і політиків, так і у суспільстві загалом. У пояснювальній записці до проекту Закону (2022 року) було відзначено: колабораціонізм як явище порушує національну безпеку України та становить пряму загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу та іншим національним інтересам України [6].

Отже, в контексті деокупованих територій проблематика вирішення питань колабораційної діяльності виявляється надзвичайно складною та суперечливою. Перш за все, існує значний рівень політичних, правових та етичних складнощів у визначенні та оцінці самої колаборації. Історичний контекст, який супроводжував окупацію, робить цю проблему ще більш складною через погляди та відношення населення, політиків та міжнародних угруповань.

На деокупованих територіях, питання колаборації вимагають уваги до захисту прав людини, розбудови миру, та відновлення демократичних інститутів. При цьому, вирішення цих питань вимагає балансу між реабілітацією та покаранням, забезпеченням безпеки та співпраці між різними суспільними та політичними групами. Важливо знайти компромісне рішення, що б враховувало інтереси всіх зацікавлених сторін, але водночас не порушувало основних принципів суверенітету та безпеки країни.

Останні спроби законодавчого врегулювання колабораційної діяльності в Україні свідчать про складність і багатогранність цієї проблеми, а також необхідність узгодження становищ між політичними, правовими та громадськими групами для ефективного вирішення цих питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Пояснювальна записка до Проекту Закону № 5144 від 24.02.2021 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/25699>.
2. Законопроект про окупацію Криму обмежує людей в пересуванні – ООН. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2014/03/27/160361/>.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Закон України №2108-IX від 03 березня 2022 р. Голос України. №56 (7806). 2022. URL: <http://www.golos.com.ua/article/357225>.

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): проєкт Закону України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71220.

5. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України (щодо кримінальної відповідальності за адміністративне, економічне, військове, політичне, військово-політичне та інше співробітництво з державою-агресором – колабораціонізм): проєкт Закону. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71206.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): пояснювальна записка до Проєкту Закону № 5144 від 24.02.2021 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/25699>.